

Editoriaal / Editorial

Groenboek "Beleid inzake controle van financiële overzichten: lessen uit de crisis"

Dient de audit in KMO's te worden afgeschaft? Is het normaal dat een onderneming haar eigen controleur benoemt en vergoedt? Dient aan een auditkantoor te worden verboden om meerdere perioden bij hetzelfde auditkantoor te blijven?

Al deze vragen (achtendertig in totaal) worden door de Europese Commissie in haar Groenboek gesteld en hebben het auditberoep dooreengeschud.

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft zijn antwoorden voorbereid na raadpleging niet alleen van de bedrijfsrevisoren, maar ook van talrijke externe milieus. Deze antwoorden werden unaniem goedgekeurd op de zitting van 3 december 2010 van de Raad van het Instituut, waarvan in herinnering wordt gebracht dat hij in april jongstleden met een zeer grote steun werd verkozen, zowel van de kant van de "big four" als van de kleine en middelgrote kantoren (meer dan 80 % van de stemmen). Eén enkele vraag is zonder gemeenschappelijk antwoord gebleven: moet men al dan niet de invoering van een college van commissarissen in de organisaties van openbaar belang verplicht maken?

Het auditberoep is zich bewust van zijn rol om in het algemeen belang te handelen

Het auditberoep in België is zich bewust van zijn rol om in het algemeen belang te handelen en deelt de algemene doelstelling van de Europese Commissie om de rol van de auditor te verduidelijken. Het beroep is voorstander van het uitoefenen van een belangrijkere rol, bijvoorbeeld met betrekking tot toekomstgerichte informatie, in functie van de verwachtingen van gebruikers van financiële overzichten en van belanghebbenden, op voorwaarde dat duidelijke en nauwkeurige referentiekaders worden opgezet (welke toekomstgerichte informatie? over welke periode? enz.) en dat de aansprakelijkheid van auditors op Europees niveau wordt beperkt (naar het voorbeeld van hetgeen in België reeds in werking is).

De financiële crisis werd niet veroorzaakt door tekortkomingen in de uitvoering van de audit

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren is bereid om bij te dragen tot de inspanningen om de financiële

Livre vert « Politique en matière d'audit : les leçons de la crise »

Faut-il supprimer l'audit dans les PME? Est-il normal qu'une entreprise nomme et rémunère son propre contrôleur? Faut-il interdire à un cabinet d'audit de rester en place au-delà d'une certaine période?

Autant de questions (trente-huit au total) posées par la Commission européenne dans son Livre vert et qui ont secoué la profession de réviseur d'entreprises.

L'Institut des Réviseurs d'Entreprises a préparé ses réponses après consultation non seulement des réviseurs d'entreprises, mais aussi de nombreux milieux extérieurs. Les réponses ont été adoptées, à l'unanimité, le 3 décembre 2010 par le Conseil de l'Institut – dont on rappellera qu'il a été élu en avril dernier avec un très large soutien, tant de la part des « big fours » que des cabinets petits et moyens (plus de 80 % des voix). Une seule question est restée sans réponse commune : faut-il ou non rendre obligatoire la formation d'un collège de commissaires dans les entités d'intérêt public ?

La profession d'audit consciente de son rôle d'intérêt général

La profession d'audit belge est consciente de son rôle d'intérêt public et partage l'objectif général de la Commission européenne de clarifier le rôle de l'auditeur. La profession est favorable à exercer un rôle plus important, par exemple en matière d'information prospective, en fonction de l'attente des parties prenantes, à condition de développer des cadres référentiels clairs et précis (quelles informations prospectives? sur quelle durée? etc.) ainsi que de disposer d'une limitation de la responsabilité des auditeurs au niveau européen (à l'instar de celle déjà en vigueur en Belgique).

La crise financière n'est pas due à un manquement dans l'exercice de l'audit

L'Institut des Réviseurs d'Entreprises entend bien sûr contribuer aux efforts visant à accroître encore

Uw advies interesseert ons: aarzel niet ons uw suggesties mee te delen op het adres info@icci.be.

Votre avis nous intéresse : n'hésitez pas à nous faire part de vos suggestions à l'adresse info@icci.be.

Michel DE WOLF
Voorzitter IBR/Président IRE

transparantie en de auditkwaliteit te verhogen. Het beroep deelt echter niet de algemene aanpak van het Groenboek dat de rol van de externe auditor isoleert. Deze laatste is slechts een schakel in de financiële ketting waarbinnen de belangrijkste rol is voorbehouden aan het management van ondernemingen en hun raad van bestuur. In Europa en België zijn er overigens geen aanwijzingen dat tekortkomingen in de uitvoering of in de rapportering van audits, of de niet-naleving van de onafhankelijkheidsregels de financiële crisis zouden hebben veroorzaakt of ertoe zouden hebben bijgedragen.

Benoeming en vergoeding van zijn eigen controleur

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren brengt in herinnering dat sinds meerdere jaren talrijke wetelijke vereisten van kracht zijn, aangepast aan de Europese en internationale context, met als doel het vrijwaren van de onafhankelijkheid van de auditor ondanks zijn benoeming en vergoeding door de gecontroleerde entiteit. Zo beschikt in België de ondernemingsraad bijvoorbeeld over een vetorecht op het voorstel van het bestuursorgaan aan de algemene vergadering tot benoeming van de commissaris. Men kan ook het bestaan citeren van een lijst van "niet-audit" diensten die de commissaris en zijn netwerk niet mogen verrichten ten behoeve van de gecontroleerde entiteit en ten behoeve van bepaalde ermee verbonden vennootschappen.

De toepassing van deze onafhankelijkheidsregels wordt trouwens reeds gecontroleerd door aan het beroep externe organen (Kamer van verwijzing en instaatstelling en tuchtorganen) die de laatste jaren hun doeltreffende werking hebben bewezen.

De audit van KMO's

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren stelt vast dat er in België een consensus bestaat over het niet-inperken van de audit van KMO's. Bij dit overleg werden in de eerste plaats representatieve KMO-organisaties betrokken. De toegevoegde waarde van auditors binnen KMO's is soms immers groter dan binnen grotere vennootschappen, meer bepaald voor wat het toezicht op de continuïteitsproblematiek betreft. In het bijzonder in KMO's beschouwen bedrijfsleiders de auditor als een goede adviespartner.

Het Instituut is van mening dat deugdelijk bestuur, waaronder een doeltreffende controle van financiële informatie door een onafhankelijk deskundige, geen exclusieve eis van grote vennootschappen mag zijn. Waarom zouden immers enkel grote vennootschappen voordeel mogen trekken uit de positieve impact van deugdelijk bestuur en derhalve van een verbeterde kwaliteit van financiële informatie en bijgevolg een lagere kapitaalkost?

Er mag ten slotte ook niet uit het oog worden verloren dat de *sub-prime* crisis in de Verenigde

la transparence financière et la qualité de l'audit. Toutefois, la profession ne partage pas l'approche générale du Livre vert qui isole le rôle de l'auditeur externe. Ce dernier n'est qu'un maillon dans la chaîne d'information financière, où les premiers rôles reviennent au management des entreprises et à leur conseil d'administration. Par ailleurs, en Europe et en Belgique, aucune indication ne porte à croire que des manquements dans l'exercice de l'audit ou dans les rapports d'audit, ou encore un non-respect des règles d'indépendance, seraient à l'origine ou auraient contribué à la crise financière.

Nommer et rémunérer son propre contrôleur

L'Institut des Réviseurs d'Entreprises rappelle que de nombreuses exigences légales ont été adoptées depuis plusieurs années, en tenant compte du contexte européen et international, afin de répondre au souci de sauvegarder l'indépendance de l'auditeur, nonobstant sa nomination et sa rémunération par l'entité auditee. Ainsi par exemple, en Belgique, le conseil d'entreprise dispose d'un droit de véto sur la proposition de nomination du commissaire faite par l'organe de gestion à l'assemblée générale. On peut aussi citer l'existence d'une liste de services « non-audit » qu'il est interdit au commissaire et à son réseau de prêter au profit de l'entité auditee et d'un large éventail de sociétés liées à cette dernière.

Par ailleurs l'application de ces règles d'indépendance est déjà contrôlée par des organes extérieurs à la profession (Chambre de renvoi et de mise en état et instances disciplinaires) qui ont prouvé ces dernières années que leur fonctionnement était efficace.

L'audit pour les PME

L'Institut des Réviseurs d'Entreprises constate qu'il existe en Belgique un consensus, associant en premier lieu les organisations représentatives des PME, pour ne pas réduire l'audit des PME. En effet, la valeur ajoutée des auditeurs au sein des PME est parfois plus importante qu'au sein de plus grandes sociétés, notamment en termes de surveillance de la continuité d'exploitation. Dans les PME tout particulièrement, l'auditeur constitue un interlocuteur que les dirigeants aiment à consulter.

L'Institut considère que la bonne gouvernance d'entreprise, en ce compris un contrôle efficace de l'information financière par un expert indépendant, ne doit pas être une exigence exclusive des grandes sociétés. En effet, pourquoi seules les grandes sociétés devraient bénéficier de l'effet positif d'une bonne gouvernance, et donc d'une meilleure qualité de l'information financière, et, de là, d'un coût du capital réduit?

Enfin, n'oublions pas que la crise du *sub-prime* aux Etats-Unis s'est aussi développée au sein de petites institutions aux comptes non audités.

Staten zich ook heeft voorgedaan binnen kleine instellingen waarvan de rekeningen niet worden gecontroleerd.

De rotatie van het auditkantoor

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren is geen voorstander van een externe rotatie van het auditkantoor in de zin van een algemene verplichting tot wijziging van kantoor na een bepaalde periode.

De wetenschappelijke literatuur wijst op de nadelen van een dergelijke maatregel: vermindering van de auditkwaliteit, toename van de auditkost zonder toegevoegde waarde gekoppeld aan deze eventuele verplichting van externe rotatie, enz. De "interne" rotatie (d.w.z. de rotatie van de binnen het kantoor verantwoordelijke natuurlijke persoon), die in het kader van de Europese richtlijn van 2006 in genoemde vennootschappen, banken en verzekeringsondernemingen werd ingevoerd, is ruimschoots voldoende om eventuele ongewenste gevolgen vanwege het behoud van hetzelfde kantoor over een lange periode te beheren.

Enkele niet te verwaarlozen beginseisen

In zijn antwoorden op het Groenboek wenst het Instituut van de Bedrijfsrevisoren tevens de aandacht te vestigen op een aantal elementen die soms worden verwaarloosd. Het betreft in het bijzonder het feit dat het "nulrisico" voor aandeelhouders en andere belanghebbenden nooit zal bestaan. Indien men de audit wil uitbreiden naar andere gebieden, moet men aanvaarden de prijs hiervoor te betalen.

Bovendien zal, indien men de auditkwaliteit wenst te behouden, een halt moeten worden toegeroepen aan het vernietigen van diens economische basis via een verlaging van de honoraria. Kwaliteit heeft een prijs. Om die reden stelt het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in het bijzonder voor om in het Europees recht niet langer de bekendmaking van de honoraria van de commissaris in de toelichting van de jaarrekening op te leggen, maar enkel de respectieve verhouding (percentage) van de audit- en niet-audithonoraria. Of nog, de herbenoeming van de uittredende commissaris te promoten wanneer het auditcomité zijn werkzaamheden positief heeft geëvalueerd, veeleer dan een oproep tot het indienen van offertes te organiseren. En misschien in België de duur van het commissarismandaat af te stemmen op deze die van toepassing is op de bestuurders van naamloze vennootschappen (zes jaar).

Michel DE WOLF
Voorzitter van het IBR

La rotation des cabinets d'audit

L'Institut des Réviseurs d'Entreprises n'est pas en faveur d'une rotation externe des cabinets d'audit, au sens d'une obligation générale de changer de cabinet après une certaine période.

La littérature scientifique démontre les inconvénients d'une telle mesure : diminution de la qualité de l'audit, augmentation du coût de l'audit sans valeur ajoutée liée à cette obligation éventuelle de la rotation externe, etc. Par ailleurs, la rotation « interne » (c'est-à-dire du réviseur personne physique responsable au sein du cabinet), mise en place dans les sociétés cotées, les banques et les assurances à la suite de la directive européenne de 2006, est amplement suffisante pour gérer les éventuels effets non souhaitables d'un maintien du même cabinet sur une longue période.

Quelques vérités à ne pas oublier

Dans ses réponses au Livre vert, l'Institut des Réviseurs d'Entreprises souhaite aussi rappeler quelques éléments parfois oubliés. Notamment que le « risque zéro » pour l'actionnaire et les autres parties intéressées n'existera jamais ! Et que si l'on veut développer l'audit dans de nouvelles directions, il faut accepter d'en payer le prix.

Du reste, si l'on veut maintenir la qualité de l'audit, il faut arrêter de vouloir en détruire la base économique par des honoraires en baisse. La qualité a un prix. C'est la raison pour laquelle l'Institut des Réviseurs d'Entreprises propose notamment de ne plus exiger en droit européen la publication en annexe aux comptes annuels des honoraires du commissaire, mais seulement de la proportion respective (pourcentage) des honoraires d'audit et non-audit. Ou encore de favoriser la reconduction du commissaire sortant lorsqu'un comité d'audit a évalué positivement son travail, plutôt que de relancer un appel d'offres. Et peut-être, en Belgique, d'aligner la durée du mandat de commissaire sur celle applicable aux administrateurs de sociétés anonymes (six ans).

Michel DE WOLF
Président de l'IRE

De wettelijke controle van de corporate governance verklaring en het remuneratieverslag

Christoph VAN DER ELST
Hoogleraar Universiteit
van Tilburg
Hoofddocent UGent, Financial
Law Institute

Sien VERMEESCH⁽¹⁾
IWT-Onderzoekster UGent,
Financial Law Institute

De wet van 6 april 2010 tot versterking van het deugdelijk bestuur bij genoteerde vennootschappen en de autonome overheidsbedrijven en tot wijziging van de regeling inzake het beroepsverbod in de bank-en financiële sector⁽²⁾, hierna genoemd “wet inzake deugdelijk bestuur”, kwam niet als een verrassing. Richtlijn 2006/46/EG verplichtte België tegen 5 september 2008 van genoteerde vennootschappen een verklaring inzake deugdelijk bestuur te eisen. Deze verplichting wordt opgenomen in het nieuwe artikel 96, § 2 van het Wetboek van vennootschappen.

De Belgische wetgever heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om tevens een en ander inzake remuneratie wettelijk te verankeren. Samenvattend kan worden gesteld dat er drie bijkomende verplichtingen zijn ingevoerd, met name de inlassing van een remuneratieverslag in de verklaring inzake deugdelijk bestuur, een vergoedings- en afscheidsregeling voor toplui en de oprichting van een remuneratiecomité⁽³⁾.

Deze bijdrage beperkt zich tot een analyse van de belangrijkste aspecten van de wet inzake deugdelijk bestuur die implicaties hebben voor de commissaris, met name de nieuwe artikelen 96, § 2 en 119, tweede lid, 7° en derde lid van het Wetboek van vennootschappen (verklaring inzake deugdelijk bestuur) en 96, § 3 van het Wetboek van vennootschappen (remuneratieverslag). De bijdrage start met het toepassingsgebied.

Toepassingsgebied

A. Verklaring inzake deugdelijk bestuur

Hoewel artikel 96, § 2 van het Wetboek van vennootschappen de omzetting is van Richtlijn 2006/46/EG, heeft de Belgische wetgever ervoor geopteerd om de algemene regel van deze Richtlijn inzake het toepassingsgebied niet letterlijk over te nemen⁽⁴⁾. Enkel (Belgische) vennootschappen waarvan de aandelen⁽⁵⁾ zijn toegelaten tot de verhandeling op een Belgische of buitenlandse geregelteerde markt moeten een verklaring inzake deugdelijk bestuur opstellen. Vennootschappen die enkel andere effecten dan aandelen hebben uitgegeven die worden verhandeld op een geregelteerde markt, zijn vrijgesteld van een aantal informatieverplichtingen tenzij deze vennootschappen tevens aandelen hebben uitgegeven die worden verhandeld op een multilaterale handelsfaciliteit⁽⁶⁾.

- 1 Met dank aan het IWT voor de financiering van het SBO onderzoeksproject “Effective Governance in Private Organisations”.
- 2 Wet van 6 april 2010 betreffende de versterking van het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen en de autonome overheidsbedrijven en tot wijziging van de regeling inzake het beroepsverbod in de bank-en financiële sector, BS 23 april 2010, 22709-22719 (hierna de wet).
- 3 Zie terzake ook de Mededeling aan de bedrijfsrevisoren van 19 juli 2010 “Wet van 6 april 2010 op het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen”.
- 4 Richtlijn 2006/46/EG bepaalt dat vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de handel op een geregelteerde markt een verklaring inzake deugdelijk bestuur moeten opnemen in hun jaarverslag.
- 5 Ook de Franse tekst spreekt van “actions”.

B. Remuneratieverslag

Vennootschappen waarvan de aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een Belgische of buitenlandse geregelteerde markt zijn onderworpen aan de verplichting om een remuneratieverslag op te stellen⁽⁷⁾. Dit geldt niet voor vennootschappen die noteren op Alternext en de Vrije Markt, noch voor vennootschappen die enkel andere effecten dan aandelen hebben uitgegeven die zijn toegelaten tot de verhandeling op een geregelteerde markt. Dit verslag moet worden voorbereid door een remuneratiecomité, een andere nieuwe verplichting die rust op grote ter beurze genoteerde vennootschappen⁽⁸⁾.

Een tweede categorie van vennootschappen in hoofde waarvan nieuwe (rapporterings)verplichtingen inzake remuneratie ontstaan, zijn de overheidsbedrijven. Overheidsbedrijven waren reeds sinds 2002 onderworpen aan de verplichting om een bezoldigingsverslag op te stellen⁽⁹⁾. De wet legt voortaan ook de minimale inhoud van dit verslag vast.

Nieuwe controleverplichtingen omtrent de verklaring inzake deugdelijk bestuur

Op de commissaris rust de plicht om in zijn verslag te vermelden of het jaarverslag, en ingevolge de wet ook de verklaring inzake deugdelijk bestuur en het remuneratieverslag die er deel van uitmaken, de minimuminhoud zoals bepaald in artikel 96 van het Wetboek van vennootschappen bevat en in overeenstemming is met de jaarrekening⁽¹⁰⁾.

Luidens artikel 96, § 2 van het Wetboek van vennootschappen moet de commissaris nagaan of de vennootschap de Belgische Corporate Governance Code 2009 heeft aangeduid in haar verklaring (A), zij het “comply or explain”-principe toepassen (B), de kenmerken van het interne controle- en

risicobeheersysteem betreffende het proces van de financiële verslaggeving worden gerapporteerd (C), bepaalde informatie vernoemd in de wet van 2 mei 2007 en het koninklijk besluit van 14 november 2007 werd opgenomen in de verklaring (D) en de vennootschap informatie heeft meegeleid inzake de samenstelling en de werking van het bestuursorganen en de comités (E). In hetgeen volgt, wordt kort ingegaan op deze vijf nieuwe rapporteringsverplichtingen.

A. Aanduiden van een corporate governance code

Met de wet moeten de onderworpen vennootschappen in hun verklaring inzake deugdelijk bestuur de *corporate governance* code aanduiden die zij toepassen, alsook de plaats waar het publiek deze code kan terugvinden⁽¹¹⁾. In het koninklijk besluit van 6 juni 2010 wordt de Belgische Corporate Governance Code 2009⁽¹²⁾ aangeduid als verplicht toe te passen code⁽¹³⁾. De vennootschap is derhalve verplicht te melden dat de code terug te vinden is als bijlage bij dit koninklijk besluit⁽¹⁴⁾.

B. Pas toe of leg uit

Met de wet wordt het “comply or explain”- of “pas toe of leg uit”-principe wettelijk verankerd. Van de geviseerde vennootschappen wordt verwacht dat, wanneer zij de door hen aangeduide *corporate governance* code niet integraal toepassen, zij de delen van deze code vermelden waarvan zij afwijken en de onderbouwde redenen hiervoor geven.

De wetgever spreekt hier over “delen van de *corporate governance* code”. Wanneer men de code ter hand neemt, moet men vaststellen dat deze code drieledig is. Meer bepaald bestaat de code uit:

1. Principes;
2. Bepalingen; en
3. Richtlijnen.

Het “pas toe of leg uit”-principe is ingevolge de code enkel van toepassing op de bepalingen ervan. Bijgevolg moet men aannemen dat een vennootschap die de code toepast enkel de bepalingen waarvan ze afwijkt, moet opnemen. Van de principes mag in ieder geval niet worden afgeweken.

De filosofie achter het “comply or explain”-principe is dat op deze wijze rekening kan worden gehouden met de specificiteiten van elke vennootschap. Het “comply or explain”-principe creëert flexibiliteit bij de toepassing van de code.

Vennootschappen kunnen ofwel de bepalingen van de code naleven ofwel uitleggen waarom zij deze niet naleven. Het “comply or explain”-principe zal evenwel niet kunnen worden toegepast op bepalingen van de code die inmiddels wettelijk verankerd zijn, zoals bijvoorbeeld bepaling 7.14. die inhoudt dat voor het uitvoerend management inlichtingen

over hun vergoeding uitgesplitst tussen de verschillende componenten (vaste vergoeding, variabele vergoeding, enz.) moeten weergegeven worden. Wijken vennootschappen van dergelijke bepalingen af, dan is dit in strijd met de wet en rust op de commissaris de verplichting dergelijke overtreding aan te kaarten.

Eén en ander moet uiteraard genuanceerd worden. Men kan niet zonder meer stellen dat het “comply or explain”-principe enkel nog moet worden toegepast wat betreft de bepalingen van de code die niet wettelijk verankerd zijn. Wanneer de code bepalingen bevat over materies die ook in de Wet geregeld zijn maar terzake meer eisen opleggen aan ondernemingen dan de wet, zal de onderneming de code en het bijhorende “comply or explain”-principe moeten toepassen.

In de Memorie wordt uitdrukkelijk gesteld dat de commissaris geen kwalitatieve analyse moet verrichten van de vermelde afwijkingen van de code en de uitleg die hiervoor wordt gegeven⁽¹⁵⁾. De commissaris zal bijgevolg moeten nagaan of de afwijkingen van de code worden vermeld en hierover toelichting wordt verstrekt. Of deze toelichting voldoende onderbouwd is, moet de commissaris niet inhoudelijk beoordelen. Het voorgaande impliceert wel dat de commissaris moet nagaan of er afwijkingen zijn van de code die niet worden vermeld in de verklaring inzake deugdelijk bestuur. Dit is een nieuwe werkzaamheid die hier op de schouders van de commissaris wordt gelegd.

Ze is ook ongewoon, aangezien de commissaris zich er in zijn rapportering doorgaans kan toe beperken te controleren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële toestand van de onderneming en deze in overeenstemming met de wettelijke bepalingen werd opgesteld⁽¹⁶⁾. De wet is evenwel duidelijk op dit punt. De bepaling komt ook op een gespannen voet te staan met bepaling 2.6.2. van de algemene controlesnormen volgens dewelke de “commissaris geen specifieke controle moet uitvoeren om zich ervan te gewissen dat de wettelijke of statutaire bepalingen werden nageleefd”, zoals onderstaand voorbeeld illustreert.

Bepaling 8.6. van de code vereist dat de vennootschap via haar website de relevante informatie beschikbaar maakt vóór de algemene vergadering van de aandeelhouders.

Teneinde te controleren of de bepaling is nageleefd, zal de commissaris moeten beoordelen wat moet worden verstaan onder “relevante informatie”. Wanneer de commissaris vaststelt dat deze relevante informatie beschikbaar werd gemaakt, is de onderneming in overeenstemming met deze bepaling van de code en hoeft de commissaris verder geen actie te ondernemen.

Stelt de commissaris daarentegen vast dat de relevante informatie niet beschikbaar werd gemaakt, dan zal hij moeten nagaan of de vennootschap hiervan melding heeft gemaakt in haar verklaring inzake deugdelijk bestuur. Indien hiervan melding

Met de wet wordt het “comply or explain”- of “pas toe of leg uit”-principe wettelijk verankerd.

- 6 Voor een uitgebreide analyse van het toepassingsgebied, zie H. DEWULF, C. VAN DER ELST en S. VERMEESCH, “Radicalisering van corporate governance-regelgeving: remuneratie en transparantie na de wet van 6 april 2010”, *T.B.H.* 2010, (909), 924-926.
- 7 Dit wordt bepaald in artikel 3 van de wet, voortaan artikel 96, § 3 van het Wetboek van vennootschappen.
- 8 Zie terzake het nieuwe artikel 526^{quater} van het Wetboek van vennootschappen.
- 9 Deze verplichting werd ingevoerd bij wet van 24 december 2002 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven.
- 10 Artikel 144, 6° van het Wetboek van vennootschappen. Voor een uitvoerige toelichting van de wettelijke verplichting zie de Controlenorm “Controle van het jaarverslag over de (geconcludeerde) jaarrekening” van 21 december 2006.
- 11 Artikel 3 van de wet.
- 12 Hierna de “Code” genoemd.
- 13 Artikel 1 van het koninklijk besluit van 6 juni 2010 houdende aanduiding van de na te leven code inzake deugdelijk bestuur door genoteerde vennootschappen, BS 28 juni 2010, 3962.
- 14 Of via www.corporategovernancecommittee.be.
- 15 Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot versterking van het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen en de autonome overheidsbedrijven en tot wijziging van de regeling inzake het beroepsverbod in de bank- en financiële sector, *Parl. St. Kamer 2009-10, [Doc 52], nr. 2336/001* (hierna genoemd “Memorie”), p. 9.
- 16 Zie terzake ook bepaling 2.6.2. van de algemene controlesnormen waarbij de commissaris wordt gewezen op de specifieke functie ten aanzien van het Wetboek van vennootschappen en het informeren van de algemene vergadering over het correcte informeren over de naleving van dit wetboek. Zie ook I. DE POORTER, *Controle van financiële verslaggeving: revisorale en overheids-toezicht*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 88-89.

De commissaris zal moeten nagaan of de afwijkingen van de code worden vermeld en hierover toelichting wordt verstrekt. Of deze toelichting voldoende onderbouwd is, moet de commissaris niet inhoudelijk beoordelen. Het voorgaande impliceert wel dat de commissaris moet nagaan of er afwijkingen zijn van de code die niet worden vermeld in de verklaring inzake deugdelijk bestuur.

werd gemaakt, is de vennootschap in overeenstemming met de wet.

Indien echter geen melding werd gemaakt van de afwijking, schendt de vennootschap artikel 96, § 2 van het Wetboek van vennootschappen. Hoewel de commissaris zich niet moet uitspreken over de oprechte en getrouwe aard van het verslag zoals bepaling 3.10.2. van de algemene controlesnorm stelt, kan hij moeilijk besluiten met de melding in het tweede deel van het verslag dat “*het jaarverslag behandelt de door de wet vereiste inlichtingen en stemt overeen met de jaarrekening*”.

Artikel 3, § 2, 2° van de wet heeft tot gevolg dat de commissaris voor elke bepaling van de Code moet nagaan of de onderneming deze naleeft en indien niet, of zij hiervoor een verklaring heeft. Dit impliceert nieuwe indirecte verplichtingen voor de commissaris.

Zo schrijft bepaling 9.1. van de code voor dat de vennootschap een *corporate governance charter* moet opstellen waarin minstens de inhoud van Bijlage F, 9.1/1 wordt opgenomen.

De commissaris zal hier niet enkel moeten nagaan of dergelijk charter door de onderneming werd opgesteld, maar ook of in dit charter de in Bijlage F, 9.1/1 opgesomde informatie bevat.

Deze bijlage maakt deel uit van de betrokken bepaling en een onvolledig charter zal moeten leiden tot een bijkomende verklaring inzake deugdelijk bestuur.

C. Interne controle inzake financiële verslaggeving

De geviseerde vennootschappen moeten in hun verklaring inzake deugdelijk bestuur een beschrijving opnemen van de belangrijkste kenmerken van de interne controle- en risicobeheersystemen voor wat betreft het proces van de financiële verslaggeving.

Het doel van interne controle- en risicobeheersystemen betreffende financiële verslaggeving is het verschaffen van betrouwbaarheid omtrent de getrouwe weergave van de financiële informatie die de vennootschap verstrekt⁽¹⁷⁾. Interne controle dient er toe om de betrouwbaarheid te vergroten omtrent het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening, en meer concreet omtrent de cijfers die gerapporteerd worden.

Noch de Europese richtlijn, noch de Belgische wet lichten nader toe wat belangrijke kenmerken kunnen zijn. De algemene controlesnormen omschrijven wat hieronder verstaan moet worden. In de aanbeveling van 5 januari 1993 “*Impact van de interne controle op de controlewerkzaamheden*” verstrekt het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) nadere richtlijnen welke elementen deel uitmaken van een gedegen interne controlesysteem. Meer bepaald dient bijzondere aandacht besteed aan: de algemene context of de controleomgeving,

de aspecten die verbonden zijn aan het eigenlijke boekhoudsysteem en de in de administratieve procedure geïntegreerde controles. Ieder van deze aspecten krijgt nadere toelichting.

Het biedt de commissaris een houvast om na te gaan of de kenmerken die door de vennootschap werden verstrekt, de belangrijkste kenmerken van het door de vennootschap gehanteerde systeem zijn.

In het geval de belangrijkste kenmerken van het interne controle- en risicobeheersysteem niet werden opgenomen in de verklaring, zal de commissaris in zijn tweede deel moeten besluiten dat het jaarverslag de door de wet vereiste inlichtingen niet behandelt. Anders dan bij het “*comply or explain*”-regime is dit immers een wettelijke verplichting waarvoor geen afwijkende uitleg mogelijk is.

D. Specifieke informatie

De geviseerde vennootschappen moeten bepaalde informatie voorgeschreven door de wet van 2 mei 2007⁽¹⁸⁾ en door het koninklijk besluit van 14 november 2007⁽¹⁹⁾ opnemen in hun verklaring inzake deugdelijk bestuur. Meer bepaald moeten ze volgende informatie verschaffen:

1. aandeelhoudersstructuur op balansdatum;
2. houders van effecten waaraan bijzondere zeggenschapsrechten zijn verbonden en een beschrijving van deze rechten;
3. wettelijke of statutaire beperkingen aan het stemrecht;
4. regels voor benoeming en vervanging van de leden van het bestuursorgaan en de regels voor statutenwijzigingen; en
5. bevoegdheden van het bestuursorgaan inzake de mogelijkheid tot uitgifte of aankoop van aandelen.

E. Bestuursorgaan

1 - Welke bestuursorganen?

Tot slot worden de geviseerde vennootschappen verplicht om informatie omtrent de samenstelling en werking van de bestuursorganen en hun comités op te nemen in hun verklaring inzake deugdelijk bestuur.

Artikel 96, § 2, 5° van het Wetboek van vennootschappen spreekt over “bestuursorganen”, hetgeen impliceert dat er meerdere bestuursorganen kunnen zijn binnen een vennootschap.

Uitgaande van de stelling dat enkel sprake kan zijn van een orgaan wanneer dit door de wet als dusdanig is erkend⁽²⁰⁾, komen voor een naamloze vennootschap de raad van bestuur, het directiecomité en het dagelijks bestuur in aanmerking⁽²¹⁾. Omtrent het uitvoerend management, dat niet georganiseerd is in de vorm van een directiecomité, moet, overeenkomstig de letter van de wet, geen informatie worden opgenomen.

17 B. ASSINK en D. STRIK, *Ondernemingsbestuur en risicobeheersing op de drempel van een nieuw decennium: een ondernemingsrechterlijke analyse*, Kluwer, Deventer, 2009, 211.

18 Wet van 2 mei 2007 betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in emittenten waarvan aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een geregelde markt en houdende diverse bepalingen, BS 12 juni 2007.

19 Koninklijk besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een geregelde markt, BS 3 december 2007.

20 Zie H. VAN DRIESEN, “Bevoegdhedsdelegatie door het bestuursorgaan van de N.V. en de B.V.B.A.”, *Not. Fisc. M.* 2002, afl. 8-9, 225.

21 Wij laten in dit onderzoek de Europese vennootschap buiten beschouwing.

Uit het feit dat de wet wat betreft het audit- en het remuneratiecomité explicet stelt dat het om comités gaat die zijn opgericht binnen de raad van bestuur⁽²²⁾ en de wet dit niet explicet stelt inzake het comité dat ingevolge artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen moet worden opgericht, kan worden afgeleid dat dergelijk *ad hoc* comité geen comité is binnen de raad van bestuur.

Enkel vennootschappen die bepaalde criteria overschrijden, zijn wettelijk verplicht om een audit- en remuneratiecomité op te richten. Wanneer niet aan deze in de wet bepaalde criteria wordt voldaan of wanneer de raad van bestuur andere comités dan het audit- en remuneratiecomité wenst op te richten binnen de raad van bestuur, kan de raad van bestuur dit evenwel ook op vrijwillige basis doen ingevolge artikel 522, § 1 van het Wetboek van vennootschappen. Ook voor die comités moet de samenstelling en werking worden bekendgemaakt.

Op Euronext Brussel noteren tevens een aanzienlijk aantal commanditaire vennootschappen op aandelen. Zij worden bestuurd door een zaakvoerder. Dit is gebruikelijk een rechtspersoon die een vaste vertegenwoordiger moet aanduiden die belast is met de uitvoering van de opdracht. Wij menen uit de doelstelling van de wetgever te mogen afleiden dat het niet volstaat de zaakvoerder-rechtspersoon en de vaste vertegenwoordiger te identificeren doch dat ook informatie over de samenstelling en werking van de bestuursorganen van de zaakvoerder in het jaarverslag moet worden opgenomen.

2 - Welke informatie?

Noch Richtlijn 2006/46/EG noch de wet verduidelijkt hoeveel informatie moet worden gegeven teneinde te voldoen aan de informatieontsluitingsplicht.

Bijlage F “Vereisten inzake openbaarmaking” en de bepalingen van de code bieden hiervoor een kader. Het betreft:

1. een lijst van de leden van de raad van bestuur met de vermelding van welke leden onafhankelijk zijn;
2. het aantal bijeenkomsten van de raad van bestuur en zijn comités, alsook de individuele aanwezigheidsgraad van de bestuurders op deze bijeenkomsten;
3. bij benoeming van de vorige CEO als voorzitter van de raad van bestuur, de vermelding waarom deze benoeming in het beste belang van de vennootschap is;
4. informatie over bestuurders die niet langer voldoen aan de onafhankelijkheidsvereisten;
5. een lijst van de leden van de comités; en
6. een lijst van de leden van het uitvoerend management⁽²³⁾.

Het staat de vennootschap vrij ook andere informatie, zoals het begin en einde van het mandaat te melden. Wanneer een vennootschap de code niet volgt en dit uitlegt, schendt zij niet noodzakelijk de wet. Immers vergt de wetgever de lijst van leden van het uitvoerend management niet.

Discussie kan rijzen over andere punten zoals het weglaten van de individuele aanwezigheidsgraad van de bestuurders. Wanneer de vennootschap deze ontstentenis uitlegt en voldoet aan de “explain”-regeling, zijn wij de mening toegedaan dat de commissaris in zijn tweede deel niet moet melden dat de vennootschap de door de wet vereiste inlichtingen niet zou behandelen.

Geconsolideerde vennootschappen

De verplichting om een verklaring inzake deugdelijk bestuur op te nemen in het jaarverslag geldt niet voor het jaarverslag betreffende de geconsolideerde jaarrekening. In overweging (10) van Richtlijn 2006/46/EG wordt explicet gesteld dat het niet nodig is “om een aparte verklaring inzake corporate governance op te leggen aan ondernemingen die een geconsolideerd jaarverslag opstellen, maar er dient informatie inzake het risicobeheer- en interne controlesysteem van de groep te worden verstrekt”.

In de wet wordt dan ook de verplichting opgenomen voor de consoliderende vennootschap om in haar jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening een beschrijving op te nemen van de belangrijkste kenmerken van de interne controles- en risicobeheersystemen van de verbonden vennootschappen met betrekking tot het proces van de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening wanneer in het geconsolideerde geheel een vennootschap voorkomt die genoteerd is op een geregelteerde markt⁽²⁴⁾.

Ingevolge de wet zal de commissaris niet enkel moeten nagaan op welke wijze de consolidatieprocedures en de daarop betrekking hebbende interne controle werden uitgewerkt overeenkomstig bepaling 2.2. van de normen inzake de certificatie van de geconsolideerde jaarrekening, maar hij zal tevens moeten verifiëren of de belangrijkste kenmerken van dit systeem worden vermeld in het jaarverslag betreffende de geconsolideerde jaarrekening.

De wetgever stelt verder dat “De informatie die moet worden verstrekt onder 7° moet, in voorkomend geval, worden opgenomen in het deel van het verslag dat de verklaring inzake deugdelijk bestuur bevat, zoals bepaald in artikel 96, § 2”⁽²⁵⁾.

In geval van combinatie van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening met het jaarverslag over de enkelvoudige jaarrekening zal de informatie omtrent het interne controles- en risicobeheersysteem met betrekking tot het proces van de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening explicet tot uiting moeten worden gebracht.

Neemt men in de verklaring inzake deugdelijk bestuur een titel op “interne controles- en risicobeheersysteem” en somt men hier de belangrijkste kenmerken op van deze systemen zonder onderscheid te maken tussen de systemen voor de financiële rapportering van de consoliderende vennootschap en het proces voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening, zal niet duidelijk zijn

In het geval de belangrijkste kenmerken van het interne controles- en risicobeheersysteem niet werden opgenomen in de verklaring inzake deugdelijk bestuur, zal de commissaris moeten besluiten dat het jaarverslag de door de wet vereiste inlichtingen niet behandelt.

22 Artikelen 526bis en 526quater van het Wetboek van vennootschappen.

23 Code, resp. de bepalingen 2.4, p. 13; 2.8, p. 14; 4.7, p. 16; 2.4, p. 13; 5.1, p. 19; 6.2, p. 20.

24 Dit wordt bepaald in artikel 4 van de wet, het nieuwe artikel 119, tweede lid, 7° van het Wetboek van vennootschappen.

25 Dit wordt bepaald in artikel 4 van de wet, het nieuwe artikel 119, derde lid van het Wetboek van vennootschappen.

Aangezien het remuneratieverslag deel moet uitmaken van de verklaring inzake deugdelijk bestuur en deze deel van het jaarverslag is, moet de commissaris ook nagaan of de door de wet voorgeschreven inhoud is opgenomen in het remuneratieverslag.

wat relevant is voor het geconsolideerde geheel en wat niet en dient de commissaris hierop te wijzen.

Controleverplichtingen met betrekking tot het remuneratieverslag

Zoals boven reeds vermeld, heeft de wetgever in de wet inzake deugdelijk bestuur de verplichting opgenomen voor beursgenoteerde ondernemingen om een remuneratieverslag op te stellen en heeft hij de minimuminhoud ervan vastgelegd. De wetgever heeft zich hierbij laten inspireren door de Belgische Corporate Governance Code 2009 en Europese aanbevelingen. Hoewel onder de Belgische Corporate Governance Code 2009 gelijkaardige verplichtingen bestaan om over remuneratie te rapporteren als in de wet inzake deugdelijk bestuur, moet worden opgemerkt dat de wet uiteraard niet toelaat mits uitleg af te wijken van haar bepalingen zoals dat onder de code wel kan.

Aangezien het remuneratieverslag deel moet uitmaken van de verklaring inzake deugdelijk bestuur en deze deel van het jaarverslag is, moet de commissaris ook nagaan of de door de wet voorgeschreven inhoud is opgenomen in het remuneratieverslag. De informatie die moet gerapporteerd worden, betreft informatie omtrent het boekjaar dat voorwerp uitmaakt van het jaarverslag.

De geviseerde vennootschappen moeten inzake remuneratie rapporteren omtrent vier aspecten namelijk:

1. het remuneratiebeleid;
2. het vastleggen van de remuneratie;
3. de vergoedingspakketten; en
4. de contractuele bepalingen inzake remuneratie.

Doel van het rapporteren inzake remuneratie is de aandeelhouders een overzicht te verschaffen omtrent het remuneratiebeleid, zodat zij zich hierover een oordeel kunnen vormen en de verantwoordingsplicht van de onderneming ten aanzien van de aandeelhouders wordt versterkt⁽²⁶⁾. Dit laatste zal vooral tot uiting komen ingevolge de nieuwe verplichting voor de aandeelhouders om bij afzonderlijke stemming te beslissingen over het remuneratieverslag⁽²⁷⁾.

A. Rapportersverplichtingen

1 - Het remuneratiebeleid

Het remuneratieverslag moet een beschrijving bevatten van de procedure die gehanteerd werd tijdens het afgelopen boekjaar om een remuneratiebeleid te ontwikkelen voor de bestuurders, leden van het directiecomité, andere leiders en personen belast met het dagelijks bestuur.

Op grond van de Europese Aanbeveling 2004/913/EG is duidelijk dat wordt gepeild naar de wijze waarop het beloningsbeleid ten aanzien van bestuurders is uitgewerkt en vastgesteld, waarbij in

voorkomend geval aandacht moet uitgaan naar het mandaat en de samenstelling van de beloningscommissie (remuneratiecomité), de namen van de externe consultants op wie beroep werd gedaan bij het vaststellen van het remuneratiebeleid en de rol van de algemene vergadering van de aandeelhouders.

Met andere woorden, men zal moeten aannemen dat het doel van het nieuwe artikel 96, § 3, 1° van het Wetboek van vennootschappen het verschaffen is van informatie omtrent de betrokken actoren en hun bijdrage tot het vastleggen van het remuneratiebeleid.

De geviseerde vennootschappen dienen bovendien in hun remuneratieverslag een beschrijving op te nemen omtrent de procedure, welke werd gehanteerd tijdens het boekjaar waarover wordt gerapporteerd, om de remuneratie te bepalen van de individuele bestuurders, leden van het directiecomité, andere leiders en personen belast met het dagelijks bestuur.

Het betreft hier de vraag hoe men er toe komt om een bepaalde bestuurder, lid van het directiecomité of een andere leider of persoon belast met het dagelijks bestuur, een bepaalde remuneratie te verschaffen.

Verder moet het remuneratieverslag een verklaring bevatten omtrent het gehanteerde remuneratiebeleid van de niet-uitvoerende bestuurders en de executives. Deze verklaring moet minstens aanduiden wat de principes zijn waarop de remuneratie is gebaseerd, wat het relatieve belang is van de verschillende componenten van de vergoeding, wat de kenmerken zijn van prestatiepremies in aandelen, opties of andere rechten om aandelen te verwerven, en het moet informatie bevatten omtrent het remuneratiebeleid voor de komende twee boekjaren.

Ingrijpende aanpassingen aan het remuneratiebeleid in vergelijking met het gerapporteerde boekjaar moeten in het bijzonder tot uiting komen. Wat beschouwd wordt als een "ingrijpende wijziging" wordt noch in de wet, noch in de Aanbeveling verduidelijkt.

Het zal dus toekomen aan de onderneming zelf, of meer bepaald aan het remuneratiecomité dat het remuneratieverslag moet voorbereiden en finaal aan de raad van bestuur die verantwoordelijk is voor het jaarverslag en dus ook voor het remuneratieverslag dat er deel van uitmaakt, om te beoordelen of wijzigingen aan het remuneratiebeleid ingrijpend zijn en bijgevolg tot uiting moeten komen in het remuneratieverslag. De commissaris zal dit oordeel moeten evalueren.

2 - Remuneratiepakketten

Het wettelijke systeem komt er vereenvoudigd gesteld op neer dat voor leden van de raad van bestuur, zowel de uitvoerende als de niet-uitvoerende, individueel moet bekendgemaakt worden hoeveel zij voor hun activiteiten als lid van de raad

26 Overweging (5) Aanbeveling 2004/913/EG van de Commissie van 14 december 2004 ter bevordering van de toepassing van een passende regeling voor de beloning van bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen, *PB L*, nr. 385, 29 december 2004, 55; Overweging (9) Aanbeveling 2009/385/EG van de Commissie van 30 april 2009 ter aanvulling van Aanbeveling 2004/913/EG en Aanbeveling 2005/162/EG wat betreft de regeling voor de beloning van bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen, *PB L*, nr. 120, 15 mei 2009, 29.

27 Deze verplichting wordt, ingevolge artikel 9 van de wet, opgenomen in artikel 554 van het Wetboek van vennootschappen.

ontvangen. Een opsplitsing tussen basisremuneratie en andere remuneratiecomponenten is hier niet verplicht voorgeschreven.

Men kan bij de *executives* evenwel, voor andere bedragen dan diegene die zij ontvangen in hun eventuele hoedanigheid als lid van de raad van bestuur, volstaan met een globale bekendmaking voor de groep van *executives*, dat wil zeggen zonder dat de bedragen toegekend aan een individueel persoon bekendgemaakt worden. Voor de hoofdvertegenwoordiger van de *executives* daarentegen moet de individuele remuneratie wel prijsgegeven worden.

- Niet-uitvoerende bestuurders

Voor elke niet-uitvoerende bestuurder moet op individuele basis het bedrag van de remuneratie en andere voordelen hen rechtstreeks of onrechtstreeks toegekend door de vennootschap of door een vennootschap die behoort tot de consolidatiekring van de vennootschap worden bekendgemaakt. Hoewel het zelden zal voorkomen dat een niet-uitvoerend bestuurder vergoedingen ontvangt voor andere taken dan zijn lidmaatschap van de raad van bestuur, zullen dergelijke vergoedingen ook als remuneratie moeten worden gemeld.

- Uitvoerende bestuurders en andere *executives*

Het nieuwe artikel 96, § 3, 4º van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat informatie moet worden bekendgemaakt omtrent het bedrag van de remuneratie die leden van het directiecomité, andere leiders of dagelijkse bestuurders die tevens lid zijn van de raad van bestuur, zeg dus maar uitvoerende bestuurders, hebben ontvangen in hun hoedanigheid van lid van de raad van bestuur⁽²⁸⁾. Er kan niet aan worden getwijfeld dat de vergoeding die een uitvoerend bestuurder ontvangt voor zijn lidmaatschap van de raad van bestuur (en niet voor andere activiteiten) apart, afgesplitst van andere remuneratie die hij als manager ontvangt, moet worden bekendgemaakt. Wij menen dat dit op individuele basis moet gebeuren, zoals voor de niet-uitvoerende bestuurders, ook al heeft de wetgever dit voor *executives* niet expliciet bepaald, terwijl hij dat voor de niet-uitvoerende bestuurders wel heeft gedaan.

Voor de hoofdvertegenwoordiger van de *executives* en/of voorzitter van het directiecomité moet op individuele basis het bedrag van de remuneratie en andere voordelen die rechtstreeks of onrechtstreeks werden toegekend door de vennootschap of een vennootschap die tot de consolidatiekring behoort, worden bekendgemaakt. Voor de overige leden van de categorie *executives* moet dit enkel op globale basis worden gerapporteerd.

Bij de rapportering van het bedrag van de remuneratie⁽²⁹⁾, moet een onderscheid worden gemaakt tussen het basissalaris, de variabele remuneratie, het pensioen en de overige componenten van de remuneratie.

In het geval *executives* in aanmerking komen voor vergoedingen die gebaseerd zijn op basis van de prestaties van de vennootschap, bedrijfseenheid of

de betrokken zelf, moet het remuneratieverslag de criteria bevatten op basis waarvan de prestaties worden geëvalueerd ten opzichte van de doelstellingen, de periode van evaluatie en een beschrijving van de methoden die worden toegepast om na te gaan of aan de criteria is voldaan. Deze bepaling heeft tot doel om informatie te verschaffen omtrent het tijdsperspectief, korte of lange termijn, dat gehanteerd wordt bij het besturen van de onderneming.

Het remuneratieverslag moet voor de *executives* op individuele basis het aantal en de belangrijkste kenmerken (zijnde uitoefenprijs, uitoefenperiode, andere uitoefenvoorwaarden) bevatten van de aandelen, aandelenopties en andere rechten om aandelen te verwerven die werden toegekend, uitgeoefend of zijn vervallen in het behandelde boekjaar.

- Vertrekvergoedingen en *claw-backs*

Voor de *executives* moet op individuele basis de bepalingen omtrent de vertrekvergoedingen die zijn opgenomen in hun contract met de vennootschap worden vermeld. Hiermee wordt bedoeld dat informatie moet worden gerapporteerd inzake “*de duur van de contracten, de geldende opzegtermijnen, en de details van de voorzieningen voor de opzegvergoedingen en andere bepalingen in verband met de vervroegde opzegging*”⁽³⁰⁾.

Wanneer een *executive* vertrekt, moet het remuneratieverslag de verantwoording en de beslissing van de raad van bestuur inzake het in aanmerking komen van de betrokken voor de vertrekvergoeding en de berekeningsbasis voor de vertrekvergoeding bevatten. Op deze wijze wordt transparantie inzake het nemen van beslissingen door de raad van bestuur bewerkstelligd en wordt de raad van bestuur ertoe verplicht om zich te verantwoorden ten aanzien van de aandeelhouders⁽³¹⁾.

Tot slot moet het remuneratieverslag informatie bevatten omtrent de mate waarin voorzien is in een terugvorderingsrecht van de variabele remuneratie die wordt toegekend op basis van onjuiste financiële gegevens. Dit is de zogenaamde “*claw-back*”. Deze bepaling betreft enkel de invoering van een informatieplicht en voert geenszins een recht in ten gunste van de vennootschap⁽³²⁾.

Inwerkingtreding

De verplichting voor de geviseerde vennootschappen om een verklaring inzake deugdelijk bestuur op te nemen in hun jaarverslag met de door de wetgever bepaalde minimum inhoud is onmiddellijk van toepassing op het lopende boekjaar⁽³³⁾. Aangezien voor de meeste vennootschappen het boekjaar samenvalt met het burgerlijk jaar, rust op de commissaris vanaf dit jaar de verplichting het jaarverslag van de raad van bestuur op deze nieuwe verplichtingen te beoordelen.

Wat betreft de nieuwe verplichting voor de geconsolideerde vennootschappen, voortaan opgeno-

²⁸ Om redenen die niet duidelijk zijn, vermeldt de wetgever hier de “uitvoerende bestuurders” (andere dan leden van het directiecomité, andere leiders of dagelijks bestuurders) hier niet explicet of apart, terwijl in andere bepalingen van de wet uitvoerende bestuurders en andere *executives* steeds in één adem genoemd worden.

²⁹ Van anderen dan louter niet-uitvoerende bestuurders. We bespreken in deze sectie van de tekst enkel de uitvoerende bestuurders en andere *executives*.

³⁰ Memorie, p. 13.

³¹ Memorie, p. 13.

³² Memorie, p. 14.

³³ Artikel 12 van de wet.

men in artikel 119, tweede lid, 7° van het Wetboek van vennootschappen, heeft de wetgever niets bepaald omtrent de inwerkingtreding ervan. Bijgevolg geldt de algemene regel en is de bepaling in werking getreden op 3 mei 2010.

De door de wet geviseerde vennootschappen moeten voor de eerste maal een remuneratieverslag opstellen voor het boekjaar dat een aanvang neemt na de bekendmaking van de wet in het *Belgisch Staatsblad* ⁽³⁴⁾. In acht genomen het feit dat voor de meeste ondernemingen het boekjaar gelijk loopt met het burgerlijk jaar, zullen de eerste remuneratieverslagen conform de wet te lezen zijn in het voorjaar van 2012.

Afsluitende beschouwing over de bezoldiging

De nieuwe verplichtingen tot het opnemen van een verslag van deugdelijk bestuur en een remuneratieverslag in het jaarverslag leiden tot nieuwe controleverplichtingen voor de commissaris. Hoewel de verplichtingen van de commissaris eerder formeel van aard zijn, moet toch worden besloten dat het een erg dunne lijn is tussen het beoordelen van de aanwezigheid van de vereiste "governance"-informatie en de inhoudelijke toetsing van deze informatie. De commissaris zal niet lichtzinnig mogen omspringen met zijn oordeel of het jaarverslag de door de wet vereiste inlichtingen bevat.

Vele commissarissen worden tijdens hun lopende mandaat geconfronteerd met deze nieuwe taken. Hun bezoldiging is reeds vastgesteld door de algemene vergadering en kan niet worden gewijzigd dan met instemming van beide partijen. De vraag rijst of de nieuwe verplichtingen nopen tot een wijziging van de bezoldiging.

In de rechtsleer worden een aantal situaties geschetst die rechtvaardigen om de algemene vergadering om een bijkomende vergoeding te verzoeken: de inrichting van een ondernemingsraad of een fusie of overname die de werklast verhogen zodat de commissaris onmogelijk onder dezelfde voorwaarden zijn opdracht kan voortzetten ⁽³⁵⁾. De in de rechtsleer aangehaalde gevallen hebben allen betrekking op de gebeurtenissen verweven met de vennootschap, terwijl in het voorliggende geval de nieuwe verplichtingen voortspruiten uit de wet en een onderdeel uitmaken van het commissarismandaat.

Wij durven de stelling poneren dat de commissaris de instemming van de algemene vergadering kan vragen om zijn bij wet uitgebreid mandaat vergoed te zien met een aangepast – opgehoogd – bedrag.

Dit bevel van hogerhand of "*fait du prince*", zoals de wet kan worden beschouwd, kan het redelijkerwijs onmogelijk maken, niet om de prestaties te leveren, doch om het mandaat tegen de overeengekomen voorwaarden uit te oefenen. De nabije toekomst zal uitwijzen of de nieuwe verplichtingen van dergelijke omvang zijn dat een aanpassing van de bezoldiging zich opdringt.

Résumé

La loi du 6 avril 2010 visant à renforcer le gouvernement d'entreprise oblige les sociétés cotées à publier une déclaration de gouvernement d'entreprise, y compris un rapport de rémunération. Le commissaire est tenu de contrôler ces documents de manière formelle. Il doit vérifier si cette déclaration contient la désignation du code de gouvernement d'entreprise appliqué, l'application, pour les différentes dispositions, de l'approche « se conformer ou expliquer » (« comply or explain »), une description des principales caractéristiques des systèmes de contrôle interne et de gestion des risques dans le cadre du processus d'établissement de l'information financière, certaines informations prescrites par la loi du 2 mai 2007 et l'arrêté royal du 14 novembre 2007, ainsi que le mode de fonctionnement et la composition des organes d'administration.

Selon les travaux préparatoires, le commissaire ne doit pas effectuer une analyse qualitative. Nous constatons que la structure et le contenu de la déclaration de gouvernement d'entreprise démontrent qu'une simple vérification de la déclaration ne suffit pas. En effet, le commissaire devra vérifier si la déclaration contient des explications concernant le non-respect de certaines dispositions et si d'autres mentions telles que la description des caractéristiques du système de contrôle interne et de gestion des risques du processus d'établissement de l'information financière sont conformes à la réalité.

En outre, le commissaire doit contrôler si le rapport de rémunération contient des informations sur quatre aspects, à savoir (i) la politique relative à la rémunération, (ii) la fixation de la rémunération, (iii) l'ensemble des rémunérations ; et (iv) les clauses contractuelles relatives à la rémunération.

La déclaration de gouvernement d'entreprise est requise pour l'exercice social courant et le rapport de rémunération pour l'exercice social débutant après la publication de la loi au *Moniteur belge*. Dès lors, ces nouvelles obligations légales peuvent alourdir considérablement un mandat de commissaire en cours. Nous défendons la position que cette modification légale du mandat peut justifier une adaptation de la rémunération du mandat du commissaire.

34 Artikel 12, eerste lid van de wet.

35 I. DE POORTER, 'Artikel 134 W. Venn', in *Venootschapsrecht. Artikelsegewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, juli 2007, 17.

Summary

The Act of 6 April 2010 strengthening corporate governance obliges listed companies to publish a corporate governance declaration as well as a remuneration report in this declaration.

The statutory auditor is obliged to audit these documents formally. He/she must verify if the corporate governance code used can be identified, if the declaration applies the “*comply or explain*”-principle for all stipulations, if there is a description of the most important characteristics of internal control and risk management systems regarding the financial reporting process, if certain information prescribed by the Act of 2 May 2007 and the Royal Decree of 14 November 2007 is present and if the functioning and composition of the managing bodies are mentioned.

According to the preparatory legislative documents the statutory auditor does not have to analyse the quality of this declaration. We consider that the structure and content of this corporate governance declaration indicates that a simple check of this declaration will not suffice.

The statutory auditor must verify if stipulations which have not been complied with, have been explained in this declaration or verify whether other things mentioned, such as a description of the characteristics of the internal control and risk management system of financial reporting, correspond with the truth.

The statutory auditor must verify if the remuneration report contains information on four aspects, namely (i) the remuneration policy, (ii) the determination of remuneration; (iii) the remuneration package; and (iv) the contractual terms and conditions on remuneration.

The corporate governance declaration is compulsory for the current financial year, the remuneration report for the financial year starting after publication of the act in the Belgian Official Journal. This means that the new legal obligations can make an ongoing statutory auditor mandate considerably more demanding. We are of the opinion that this legal change of the mandate justifies an adjustment of the fees for a statutory auditor mandate.

Outils de la Commission Corporate Governance pour la mise en œuvre des dispositions de la loi du 6 avril 2010 et du Code de gouvernance d'entreprise 2009

1. Grille de rémunération

La Commission Corporate Governance a élaboré une grille de lecture en vue d'aider les entreprises à appliquer la réglementation de 2010 sur le rapport de rémunération. Cette grille de lecture est disponible sous le lien suivant : <http://www.corporategovernancecommittee.be/library/documents/Instrumenten/2010%2022%20-%20Grille%20de%20lecture.pdf>. Cette grille de lecture constitue un instrument pouvant être utile dans la préparation du rapport de rémunération. Elle ne se substitue en aucun cas au prescrit légal.

2. Lignes directrices concernant le contrôle interne et la gestion des risques

La Commission Corporate Governance a également élaboré des lignes directrices en matière de contrôle interne et de gestion des risques via un groupe de travail composé de spécialistes de sociétés cotées, de représentants de l’Institut des Réviseurs d’Entreprises et de l’Institute of Internal Auditors Belgium.

Instrumenten van de Commissie Corporate Governance voor de implementatie van bepalingen uit de wet van 6 april 2010 en de Corporate governance Code 2009

1. Raster inzake remuneratie

De Commissie Corporate Governance heeft een leeswijzer opgemaakt om de ondernemingen te helpen bij de toepassing van de reglementering van 2010 betreffende het remuneratieverslag. Deze leeswijzer kan worden geraadpleegd via de volgende link: <http://www.corporategovernancecommittee.be/library/documents/Instrumenten/2010%2012%20-%20Leeswijzer.pdf>. Deze leeswijzer is bedoeld als ondersteunend hulpmiddel in het kader van de voorbereiding van het remuneratieverslag. Hij kan hoegenaamd niet als vervanger van de wettekst fungeren.

2. Richtlijnen inzake interne controle en risicobeheer

De Commissie Corporate Governance heeft eveneens richtlijnen inzake interne controle en risicobeheer uitgewerkt door het hulpmiddel van een werkgroep, samengesteld uit deskundigen van genooterde vennootschappen en uit vertegenwoordigers van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en van het Institute of Internal Auditors Belgium, verzocht.

Ces lignes directrices répondent à un double objectif:

1. constituer une base pour respecter l'obligation légale de décrire les principales caractéristiques des systèmes de contrôle interne et de gestion des risques dans le rapport de gestion des sociétés cotées, dans le cadre du processus d'établissement de l'information financière ;
2. constituer une base pour respecter l'obligation légale du principe « se conformer ou expliquer » des dispositions du Code de gouvernance d'entreprise 2009 en matière de contrôle interne et de gestion de risques.

Ces lignes directrices sont disponibles sous le lien suivant : http://www.corporategovernance-committee.be/library/documents/Interne%20controle/2011%2001%2010_CONTROLE%20INTERNE_FR.pdf. Elle ne se substitue en aucun cas au prescrit légal.

Documentation IRE

- 1) Communication du 19 juillet 2010 relative à la loi du 6 avril 2010 sur le gouvernement d'entreprises dans les sociétés cotées.
- 2) Communication du 21 janvier 2011 relative à la gouvernance d'entreprises : contrôle interne et gestion des risques – grille de rémunération.
- 3) Avis du 14 janvier 2011 relatif au champ d'application de l'article 96, § 2 du Code des sociétés.
- 4) Circulaire du 21 janvier 2011 relative à la mission du commissaire dans le cadre de la vérification de la déclaration de gouvernement d'entreprise et du rapport de rémunération.

Ces quatre documents sont disponibles sur le site internet de l'IRE, rubrique « Highlights ».

Deze richtlijnen hebben een dubbele doelstelling:

1. een basis vormen voor de naleving van de wettelijke verplichting tot beschrijving van de belangrijkste kenmerken van de interne controle- en risicobeheerssystemen in verband met het proces van financiële verslaggeving in het jaarverslag van genoteerde vennootschappen;
2. een basis vormen voor de naleving van de wettelijke verplichting van het “pas toe of leg uit”-principe van de bepalingen uit de Corporate Governance Code 2009 inzake interne controle en risicobeheer.

Deze richtlijnen kunnen worden geraadpleegd via de volgende link: http://www.corporategovernance-committee.be/library/documents/Interne%20controle/2011%2001%2010_Interne%20Controle_%20NLdoc.pdf. Zij kunnen hoegenaamd niet als vervanger van de wettekst fungeren.

IBR Documentatie

- 1) Mededeling van 19 juli 2010 inzake de wet van 6 april 2010 op het deugdelijk bestuur bij genoteerde vennootschappen.
- 2) Mededeling van 21 januari 2011 inzake het deugdelijk bestuur: interne controle en risicobeheer – raster inzake remuneratie.
- 3) Advies van 14 januari 2011 betreffende het toepassingsgebied van artikel 96, § 2 van het Wetboek van vennootschappen.
- 4) Omzendbrief van 21 januari 2011 inzake de opdracht van de commissaris in het kader van het nazicht van de verklaring inzake deugdelijk bestuur en het remuneratieverslag.

Deze vier documenten zijn beschikbaar op de website van het IBR, rubriek “Highlights”.

Des conditions auxquelles, dans l'interprétation de la Cour de cassation, une société peut déduire ses charges de ses bénéfices imposables et de la constitutionnalité de ces conditions

La note qui suit traite de la jurisprudence de la Cour de cassation en matière de détermination des charges fiscalement déductibles pour une société en vertu des articles 49 et 183 du Code des impôts sur les revenus, et de la jurisprudence récente de la Cour constitutionnelle à propos de la constitutionnalité de ces dispositions telles qu'elles sont interprétées par la Cour de cassation.

On enseigne que « l'être moral étant créé exclusivement en vue de l'exercice d'une activité lucrative, ne possédant rien qui ne soit affecté à cette fin, tout ce que la société recueille constitue un revenu professionnel » (Cass., 28 janvier 1969, Pas., 1969, I, 489).

Cet enseignement est tiré de la spécialité de la personnalité morale des sociétés : elles n'existent qu'en raison de l'objet qui leur a été assigné et les revenus qu'elles obtiennent sont tous des produits de l'exercice de cet objet (des bénéfices), quelle que soit la nature des opérations effectuées dans le cadre de cet objet (cf. Cass., 20 mai 2005, RG n° F020036N).

Si une société n'est créée qu'en vue de l'exercice d'une activité lucrative, il était ancré dans la conception commune que, sauf exception prévue explicitement et spécifiquement par la loi, toutes les dépenses qu'une société faisait étaient destinées à l'exercice de cette activité et étaient déductibles comme telles, si la société pouvait en justifier la réalité et le montant et si elles avaient acquis le caractère de dettes liquides et certaines. De telles dépenses étaient faites « pour acquérir ou conserver des revenus imposables », tous les revenus des sociétés étant imposables à l'impôt des sociétés.

En 2001, la Cour de cassation a jeté un pavé dans la mare en refusant de casser larrêt de la Cour d'appel de Liège dans l'affaire *Derwa*.

L'affaire avait trait à la déduction de charges supportées par une société à l'occasion d'opérations de stellage.

Le pourvoi reprochait à la Cour d'appel d'avoir considéré « qu'en l'espèce, pour décider que les frais engagés par la demanderesse au cours de la période imposable pour effectuer des opérations de type "option put" et "option call" ne sont pas fiscalement déductibles en vertu de l'article 49 [CIR 1992 et de l'article 183 CIR 1992], l'arrêt se fonde sur le seul

motif que la demanderesse ne démontre pas « en quoi les opérations litigieuses auraient été nécessaires par l'exercice de son activité sociale telle que celle-ci est définie dans ses statuts », sans même constater que « les opérations litigieuses » sortiraient des limites de l'objet statutaire de la demanderesse. ».

Le pourvoi reprochait donc à la Cour d'appel de Liège de rejeter la déduction d'une dépense sans même constater que la société aurait fait cette dépense dans un contexte étranger à l'objet pour lequel elle a été créée et en raison duquel elle existe.

La Cour de cassation a décidé « que de la circonsistance qu'une société commerciale est un être moral créé en vue d'une activité lucrative, il ne se déduit pas que toutes ses dépenses peuvent être déduites de son bénéfice brut ;

[...] que les dépenses d'une société commerciale peuvent être considérées comme des frais professionnels déductibles lorsqu'elles sont inhérentes à l'exercice de la profession, c'est-à-dire qu'elles se rattachent nécessairement à l'activité sociale ;

[...] qu'en rejetant la déduction des dépenses litigieuses par la considération que la demanderesse ne démontre pas « en quoi les opérations litigieuses auraient été nécessaires par l'exercice de son activité sociale telle que celle-ci est définie dans ses statuts », l'arrêt n'ajoute pas à l'article 49 du Code des impôts sur les revenus 1992 une condition qu'il ne prévoit pas. » (Cass., 18 janvier 2001, RG F990114F).

La Cour de cassation a donc considéré que, après avoir constaté qu'une société ne démontrait pas la nécessité d'une dépense pour exercer son objet social, le juge du fond pouvait rejeter la déduction de la dépense. Selon la Cour de cassation, la spécialité des personnes morales ne suffirait pas à elle seule à justifier que leurs dépenses sont nécessairement inhérentes à leur objet social. La Cour de cassation admet qu'un juge du fond impose à une société de le prouver et qu'il apprécie la preuve qui lui est apportée. Cela devient une question de fait.

Caroline DOCCLO
Professeur à l'ULB
Avocat Loyens & Loeff

Selon la Cour de cassation, la spécialité des personnes morales ne suffirait pas à elle seule à justifier que leurs dépenses sont nécessairement inhérentes à leur objet social. La Cour de cassation admet qu'un juge du fond impose à une société de le prouver et qu'il apprécie la preuve qui lui est apportée.

En rappelant les motifs de son arrêt *Derwa*, la Cour de cassation a refusé de casser d'autres arrêts de cours d'appel qui avaient subordonné la déduction de charges par une société à la condition qu'elles se rattachent nécessairement à l'activité sociale (Cass., 3 mai 2001, RG C990159F, en cause E.A.C. Laboratories ; Cass., 19 juin 2003, RG F010066F, en cause Floridienne Chimie ; Cass., 12 décembre 2003, en cause M.F. et Ass. ; Cass., 9 novembre 2007, RG C060251F, en cause *Salvinvest* ; la jurisprudence citée dans cette note peut être consultée sur www.juridat.be ou www.fisconet.be).

Dans son arrêt *A.E.C. Laboratories*, la Cour de cassation a ajouté « que le moyen, qui soutient que les seules dépenses non déductibles dans le chef d'une société sont celles dont la réalité ou le montant ne sont pas justifiés, ainsi que celles qui sont expressément et limitativement énumérées par la loi, manque en droit ».

La Cour de cassation a ainsi écarté la relation automatique de la spécialité de l'existence d'une société et de l'affectation de ses dépenses à son objet spécifique.

L'Avocat général André HENKES, qui avait conclu dans les affaires *Derwa* et *A.E.C. Laboratories*, a aussi conclu au rejet du pourvoi du contribuable dans l'affaire *Floridienne Chimie*.

Ses conclusions, dans cette dernière affaire, peuvent éclairer l'observateur sur la distinction que fait la Cour de cassation entre la qualification automatique de revenus professionnels de tous les revenus d'une société et la qualification sélective de dépenses professionnelles des charges d'une société.

« Que faut-il entendre par des dépenses « en vue d'acquérir ou de conserver des revenus » ?

Au regard de la jurisprudence la plus récente de votre Cour, cette condition comprend, à propos de la dépense, deux exigences concurrentes qui forment un ensemble: avoir pour finalité, de par sa nature, l'acquisition ou la conservation des revenus professionnels, et un lien de causalité nécessaire avec l'exercice de l'activité professionnelle [...].

En l'espèce, c'est le critère de causalité qui constitue la pomme de discorde.

Selon le demandeur, il ne faut pas, lorsqu'il s'agit d'une dépense exposée par une société, exiger un lien de causalité avec l'activité professionnelle. Pour apprécier le caractère déductible ou non de la dépense, il suffit donc, dans cette conception, de vérifier si le critère de finalité est rempli.

L'argumentation développée par le demandeur peut être résumée comme suit. Le critère de causalité se justifie en matière d'impôt des personnes physiques parce que l'exigence d'un rattachement à l'activité professionnelle permet de déterminer si les dépenses doivent effectivement être déduites des revenus de l'activité professionnelle (art. 49) ou si au contraire elles se rattachent à une autre catégorie de revenus (revenus divers, art. 90, 1° et 97 C.I.R. 92, revenus mobiliers, art. 22 C.I.R. 92, revenus immobiliers, art. 13 C.I.R. 92).

[...] En matière d'impôt des sociétés, il n'existe qu'une seule catégorie de revenus: des revenus professionnels.

Dès lors, il n'est pas nécessaire de retenir pour l'impôt des sociétés un critère de rattachement à l'activité professionnelle.

[...] Ainsi, « contrairement aux frais supportés par une personne physique pour acquérir ou conserver des revenus, qui ne sont pas nécessairement professionnels (...), tous les frais supportés par une société soumise à l'impôt des sociétés sont des frais professionnels, puisque tous les revenus d'une telle société sont des revenus professionnels (...). De même que tous les revenus et plus-values d'une société présentent un caractère professionnel, même s'ils résultent d'opérations étrangères à l'objet statutaire ou à l'activité habituelle de la société (...), de même, tous les frais supportés par une société sont des frais professionnels, même s'ils se rapportent à des opérations étrangères à l'objet statutaire de la société ou à son activité habituelle » [...].

[...] Je ne puis suivre le raisonnement de la demanderesse dans son automatisme exonératoire.

Certes, s'il est bien exact qu'une société commerciale poursuit un but de lucre, encore faut-il reconnaître qu'elle le fait dans le cadre d'un objet social.

Et si, comme le fait pertinemment observer la défenderesse, les sociétés commerciales sont imposées sur les revenus bruts des activités qui sont sans rapport avec leur objet social, c'est parce qu'ils s'affairent en violation du principe de la spécialité statutaire de la personne morale.

Aussi, contrairement à la demanderesse, je pense qu'il existe pour une personne morale commerciale, soumise comme la personne physique assujettie à l'impôt des personnes physiques à l'article 49 C.I.R. 92, des dépenses qui ne grèvent pas les revenus professionnels. Il s'agit en l'occurrence des dépenses faites pour l'acquisition de revenus perçus en dehors de l'activité sociale et qui, dès lors, ne sont pas inhérentes à l'exercice de la profession de cette personne morale » (conclusions avant Cass., 16 juin 2003, précité).

D'après le Ministère public, l'imposition de revenus qui sortent de l'objet pour lequel une société a été créée serait une sorte de sanction, tandis que le refus de la déduction de dépenses qui sortiraient de l'objet d'une société serait une simple application de l'article 49 CIR92 (voyez aussi, à propos du contenu moral attribué à l'article 49 CIR 1992 par l'Avocat général HENKES, ses conclusions avant Cass., 14 décembre 2007, RG F050098F).

Si le principe de la spécialité des personnes morales peut justifier, dans la jurisprudence de la Cour de cassation, que l'on refuse à une société la déduction des dépenses exposées en raison d'activités étrangères à son objet social, il semblerait que des dépenses exposées dans le cadre de l'objet social, tel qu'il est décrit dans les statuts, devraient pouvoir être déduites, en principe (sauf toujours si la loi prévoit spécifiquement le contraire).

Dans les affaires *Derwa* et *M.F.* précitées, la Cour de cassation a évoqué l'activité sociale telle que celle-ci est définie dans les statuts.

Dans l'affaire *Salvinvest*, la Cour de cassation semblait aussi suggérer qu'elle se référait à l'objet social décrit dans les statuts pour déterminer l'activité sociale à laquelle une dépense profes-

sionnelle doit être inhérente pour être déductible, puisqu'elle avait décidé que : « l'arrêt attaqué [...] considère [...] que c'est à l'époque de la vente des actions par les actionnaires de la société Night Music, le 3 octobre 1996, qu'il faut se placer pour apprécier le sort fiscal des intérêts relatifs à l'emprunt contracté par la demanderesse, soit à un moment où des activités telles que prendre des participations dans diverses sociétés et se faire consentir des prêts à cet effet n'entraient pas dans son objet social [modifié ultérieurement pour comprendre la prise de participation dans d'autres sociétés] [et que] l'arrêt attaqué justifie ainsi légalement sa décision. ».

Jusque là, chacun pouvait espérer qu'un libellé large de la clause statutaire d'objet social serait garant d'une déductibilité des dépenses qui se rattachent à la poursuite de l'objet décrit de manière large. Les charges liées au placement d'excédent de liquidités ou à l'investissement diversifié des réserves constituerait sans doute des dépenses professionnelles déductibles si les statuts étiendaient l'objet social à de tels investissements.

Certains auteurs ont insisté sur l'importance de la description de l'objet social statutaire (C. CHEVALIER, « Is de aftrekbaarheid voorzien in artikel 49 WIB afhankelijk van het statutair doel of de maatschappelijke activiteit van de vennootschap ? », T.F.R., 2008, n° 344, p. 644 ; D. DESCHRIJVER et L. MEEUS, « Kroniek : Fiscaal recht voor vennootschappen », T.R.V., 2008, n° 5, p. 343).

La jurisprudence plus récente de la Cour de cassation continue à semer le doute à cet égard aussi.

La Cour de cassation a bien rendu un arrêt en 2008 dans lequel elle semblait s'attacher à l'objet social décrit dans les statuts en cassant un arrêt de la Cour d'appel de Mons du 22 octobre 2004 qui avait refusé la déduction de frais d'opérations mobilières à une société active dans l'industrie alimentaire dont les statuts étendaient l'objet à de telles opérations mobilières (Cass., 4 janvier 2008, R.G. n° F.05.0014.F).

Cependant, cet arrêt de la Cour de cassation est d'autant plus difficile à interpréter qu'il ne reproduit pas le pourvoi. Il n'est par ailleurs pas disponible sur le site de la Cour de cassation (voyez en ce sens D.-E. Philippe, « Déduction des intérêts notionnels : le Ministre des Finances se prononce sur les montages de « double dip » », A.F., 2009, n° 11, p. 4).

Ensuite, dans l'affaire Villabouw Francis Bostoen, le pourvoi du contribuable faisait le grief suivant à l'arrêt de la Cour d'appel de Gand :

« Sur la base de [ses] constatations, en particulier du fait que l'article 3 des statuts dispose qu'il peut être procédé à des opérations financières mobilières se rattachant directement ou indirectement, en tout ou en partie, à son objet social ou en facilitant ou en étendant la réalisation, la cour d'appel n'a pu légalement décider qu'en l'espèce, la demanderesse n'établit pas que les opérations financières qui ont causé les dépenses précitées sont rattachées à l'objet social, ni que la demanderesse n'établit pas l'existence d'un lien entre l'acquisition des parts, l'achat et la vente des

parts et son activité sociale, telle qu'elle est décrite dans les statuts (violation des articles 870 du Code judiciaire, 1er du Code des sociétés, ancien article 1832 du Code civil, abrogé par la loi du 7 mai 1999 et 1315 du Code civil). ».

Le pourvoi reprochait à l'arrêt de la cour d'appel attaqué de ne pas avoir eu égard à l'objet décrit dans les statuts, qui prévoyait notamment la mise à fruit des liquidités de la société, pour déterminer si une dépense sociale était déductible.

La Cour a écarté le grief en considérant que : « en rejetant la déduction de la charge de l'intérêt de l'emprunt sur la base des considérations suivant lesquelles « la demanderesse n'établit pas l'existence d'un lien entre l'acquisition des parts, l'achat et la vente des parts et son activité sociale, telle qu'elle est décrite dans les statuts », et « l'opération litigieuse de participation et d'emprunt concerne une opération isolée et exceptionnelle, qui ne relève pas de l'activité professionnelle usuelle et quotidienne de la demanderesse et ne s'y rattache pas davantage », l'arrêt justifie légalement sa décision » (Cass. 12 juin 2009, RG F070083N).

En décidant de la sorte, la Cour de cassation laisse le contribuable dans le doute : faut-il établir un lien entre une dépense et l'objet statutaire (ce lien reste une question de fait conforme à la jurisprudence antérieure de la Cour de cassation), ou faut-il que la dépense relève de l'activité usuelle et quotidienne de la société, souvent plus étroite que celle décrite dans les statuts ?

Tout ceci reviendrait-il en réalité à donner au juge du fond le pouvoir d'apprécier souverainement le lien qui existe entre une dépense et l'activité que le même juge apprécierait tout aussi souverainement être l'activité usuelle et quotidienne de la société ?

Si cela était le cas, dans la pratique, il ne suffirait donc pas de décrire l'objet d'une société de manière large dans les statuts.

La spécialité des sociétés en droit fiscal semble recevoir une définition plus étroite qu'en droit des sociétés.

Cette jurisprudence de la Cour de cassation n'a pas manqué d'être violemment critiquée par les spécialistes (voyez notamment R. ROELANDT, « Charges et dépenses professionnelles déductibles pour le calcul de l'impôt des sociétés – Dépenses afférentes à une activité étrangère à l'objet social statutaire », J.D.F., 2001, p. 129; Th. Afschrift, « Examen critique de quelques arrêts récents de la Cour de Cassation », in Le droit fiscal des entreprises en 2003 – législation et jurisprudence, E.J.B.B., 2003, pp. 185 et s.; M. DAUBE, « Des conditions de déductibilité des frais professionnels telles qu'interprétées par la Cour de cassation », obs. sous Cass., 19 juin 2003, J.D.F., 2004, p. 85). Des pourvois continuent aussi à postuler un revirement de la jurisprudence de la Cour de cassation.

Il est vrai que cette jurisprudence suscite l'insécurité juridique car une société est souvent bien

Tout ceci reviendrait-il en réalité à donner au juge du fond le pouvoir d'apprécier souverainement le lien qui existe entre une dépense et l'activité que le même juge apprécierait tout aussi souverainement être l'activité usuelle et quotidienne de la société ?

en peine de deviner si ses dépenses seront jugées inhérentes à son activité, d'autant que l'objet statutaire ne semble plus être un critère fiable. Cette jurisprudence freine l'esprit d'entreprise.

Par ailleurs, cette jurisprudence a éveillé un sentiment de discrimination.

Déjà dans l'affaire *Floridienne Chimie*, le contribuable avait demandé à la Cour de cassation de soumettre à la Cour d'arbitrage la question de la compatibilité des articles 49 et 183 CIR92, dans l'interprétation décrite ci-dessus, avec le principe constitutionnel de non-discrimination.

Le pourvoi exposait, à titre subsidiaire : « *Si de la combinaison des articles 49, 183 et 185 du Code des impôts sur les revenus (1992), il ressort que lorsqu'une société soumise à l'impôt des sociétés fait des opérations étrangères à son objet statutaire ou à ses activités habituelles, les bénéfices qui en résultent sont imposables sur leur montant brut, sans que puissent en être déduits les frais supportés par la société pour acquérir ou conserver ces bénéfices, ces dispositions violent le principe constitutionnel d'égalité consacré par les articles 10 et 11 de la Constitution, en créant, d'une part, une différence de traitement injustifiable entre les sociétés soumises à l'impôt des sociétés, selon la définition de leur objet statutaire ou leurs activités habituelles, et, d'autre part, une différence de traitement injustifiable entre les sociétés soumises à l'impôt des sociétés, dont une partie des frais faits pour acquérir ou conserver des revenus seraient non déductibles, et les personnes physiques, dont les frais faits pour acquérir ou conserver des revenus sont toujours déductibles, soit de leurs revenus professionnels, soit de leurs autres revenus, et, dont les revenus ne sont imposables que sur leur montant net ; en appliquant les articles 49 et 183 du Code des impôts sur les revenus (1992) ainsi interprétés, l'arrêt a violé les articles 10 et 11 de la Constitution.* ».

La Cour de cassation n'a pas jugé utile d'interroger la Cour d'arbitrage en considérant que « *le moyen ne dénonce pas une distinction opérée par la loi entre différents sujets de droit ou catégories de sujets de droit se trouvant dans la même situation juridique mais une distinction entre des personnes morales et des personnes physiques qui n'obéissent pas aux mêmes règles et ne se trouvent pas, dès lors, dans la même situation juridique* » (pour une critique de cette décision, voyez M. BALTUS, obs. sous Cass., 19 juin 2003, *J.D.F.*, 2004, p. 96).

En revanche, le Tribunal de première instance de Liège a estimé nécessaire d'interroger la Cour constitutionnelle par son jugement du 5 mars 2009.

L'affaire avait trait à la déduction par une société qui exploitait des bijouteries, de frais relatifs à un immeuble occupé par son gérant.

La Cour constitutionnelle résume : « *La question préjudiciale porte sur la compatibilité avec les articles 10 et 11 de la Constitution des articles 49 et 183 précités dans l'interprétation selon laquelle ils créent, compte tenu de l'arrêt de la Cour de cassation du 12 décembre*

2003 (R.G. n° F.99.0080.F) auquel se réfère le juge a quo, une différence de traitement entre les contribuables à l'impôt des sociétés suivant que les dépenses qu'ils exposent se rattachent ou non à l'activité de la société ou à son objet social : seules celles exposées dans le premier cas peuvent être déduites à titre de frais professionnels au sens de l'article 49 précité alors que, dans les deux cas, les revenus des contribuables sont imposables au titre de revenus professionnels. ».

Dans son arrêt précédent du 12 décembre 2003, auquel la question renvoie, la Cour de cassation se prononçait aussi dans une affaire qui avait trait à la déduction par une société de frais relatifs à une habitation.

La Cour constitutionnelle répond à la question préjudiciale qui lui est posée de la manière suivante : « *B.3. De ce que l'ensemble du patrimoine d'un contribuable soumis à l'impôt des sociétés forme une masse unique affectée à l'activité de la société, il suit que c'est le montant total de ses bénéfices qui constitue la base de l'impôt.*

Il ne se déduit cependant ni de cette circonstance ni de ce que la société est une personne morale constituée en vue d'une activité lucrative que le montant de toutes ses dépenses peut être déduit de celui de ses bénéfices.

B.4. En effet, l'article 49 du CIR 1992 subordonne la déductibilité en cause à la condition que les frais qu'il vise soient faits ou supportés en vue d'acquérir ou de conserver des revenus imposables, ce qui exclut les frais faits ou supportés à d'autres fins telles que celle d'agir dans un but désintéressé ou de procurer sans contrepartie un avantage à un tiers ou celles, compte tenu du principe de la spécialité des personnes morales, étrangères à l'activité ou à l'objet social de celles-ci ; le législateur a pu à cet égard considérer qu'il ne se justifiait pas d'accorder un avantage fiscal aux contribuables à l'impôt des sociétés qui engagent des frais à des fins étrangères à leur objet social. C'est au juge qu'il appartient de vérifier si la dépense a été exposée en vue de l'acquisition ou de la conservation d'un revenu et est en rapport avec l'activité de la société ou son objet social » (Cour const., arrêt n° 191/2009 du 26 novembre 2009).

Avant que la Cour constitutionnelle ne rende son arrêt précédent, le Tribunal de première instance de Mons l'a saisie, par un jugement du 17 septembre 2009, de trois questions préjudiciales. L'affaire avait trait à la déduction de charges liées à l'usufruit d'une maison d'habitation par une société constituée pour l'exercice commun par ses associés d'une activité médicale.

1. Les articles 49 et 183 du Code des impôts sur les revenus 1992 interprétés comme signifiant qu'une dépense n'est déductible comme charge professionnelle que lorsqu'elle se rattache nécessairement à l'activité de la société ou à son objet social alors que tout revenu quelconque généré par la même société a un caractère professionnel et est en principe imposable violent-ils les articles 10 et 11 de la Constitution ?
2. Les articles 49 et 183 du Code des impôts sur les revenus 1992 interprétés [de la même manière] violent-ils les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'ils instaurent une différence de traitement entre

les sociétés soumises à l'impôt des sociétés selon leur objet statutaire dès lors que les mêmes frais supportés en vue d'acquérir ou conserver les mêmes revenus imposables sont déductibles si les revenus proviennent d'une activité qui entre dans l'objet statutaire de la société et ne le sont pas si les revenus proviennent d'une activité qui n'est pas prévue dans cet objet statutaire ? 3. [...] ou] en ce qu'ils instaurent une différence de traitement entre deux catégories de personnes assujetties à l'impôt sur les revenus, à savoir, d'une part, les sociétés soumises à l'impôt des sociétés dont une partie des frais faits pour acquérir ou conserver des revenus serait non déductibles et, d'autre part, les personnes physiques assujetties à l'impôt des personnes physiques dont les frais faits pour acquérir des revenus sont toujours déductibles, soit de leurs revenus professionnels, soit de leurs autres revenus divers, mobiliers ou immobiliers, et dont les revenus ne sont imposables que sur leur montant net ?».

La Cour a considéré qu'elle avait déjà répondu aux deux premières questions par son arrêt du 26 novembre 2009 et elle a fait la même réponse au tribunal de Mons.

Le troisième grief rappelle la question suggérée à la Cour de cassation par le pourvoi introduit dans l'affaire *Floridienne Chimie*. La Cour constitutionnelle l'a écarté au motif que « *il est vrai, en revanche, que la personne physique peut déduire d'autres frais qu'elle a consentis afin d'acquérir ou de conserver des revenus indépendants de son activité professionnelle. Dès lors qu'une société commerciale est soumise au principe de spécialité et que les actes de ses organes doivent, en principe, être guidés par la poursuite de la réalisation de son objet social, il n'apparaît cependant pas comme déraisonnable que le législateur n'ait*

pas prévu une déductibilité des frais qui auraient été consentis par la personne morale afin d'acquérir ou de conserver des revenus qui ne sont pas liés à la poursuite de son objet social.

Du reste, l'impôt des personnes physiques et l'impôt des sociétés obéissent à des principes différents et une forme juridique légalement établie peut raisonnablement être réputée avoir été adoptée en connaissance de cause. Il faut donc tenir compte du fait que l'on décide de constituer une personne morale après avoir évalué les avantages et les inconvénients de cette constitution » (Cour const., arrêt n° 103/2010 du 16 septembre 2010).

Les affaires soumises à la Cour constitutionnelle avaient trait à des frais exposés par des sociétés en dehors du cadre de leurs activités principales, sans qu'ils soient nécessairement étrangers à leur objet statutaire. Mais là n'était pas la question.

La question était celle d'une discrimination entre une société qui expose des frais de ce genre sans pouvoir les déduire et un autre contribuable autorisé à les déduire.

La Cour constitutionnelle, malgré ce que le libellé des ses arrêts précités peut suggérer, n'a pas décidé que les articles 49 et 183 CIR 1992 devraient être interprétés de la manière adoptée par la Cour de cassation. Elle ne pourrait d'ailleurs pas le faire car cela ne rentre pas dans ses attributions.

Ce que la Cour constitutionnelle a décidé, c'est que l'interprétation par la Cour de cassation des articles 49 et 183 CIR 1992, n'est pas en rupture avec le principe constitutionnel d'égalité pour les motifs qui lui ont été exposés.

La Cour constitutionnelle, malgré ce que le libellé des ses arrêts précités peut suggérer, n'a pas décidé que les articles 49 et 183 CIR 1992 devraient être interprétés de la manière adoptée par la Cour de cassation. Elle ne pourrait d'ailleurs pas le faire car cela ne rentre pas dans ses attributions.

Samenvatting

Het Hof van Cassatie heeft een precedent geschapen volgens dewelke de artikelen 49 en 183 van het Wetboek van inkomstenbelastingen een onderneming kan beletten een aftrek van beroepskosten te doen die niet noodzakelijk zouden zijn voor de uitoefening van haar maatschappelijk doel, of zelfs van haar dagelijkse activiteiten. Het Grondwettelijk Hof is van oordeel dat, in desbetreffende interpretatie, de artikelen 49 en 183 van het Wetboek van inkomstenbelastingen niet tot discriminatie tussen ondernemingen onderling of tussen ondernemingen en particulieren zouden leiden. Deze nota herhaalt de geschiedenis van de rechtspraak op dit gebied.

Summary

The Supreme Court set a precedent according to which articles 49 and 183 of the income tax code could preclude a company deducting business expenses that would not be necessary to the conduct of its purpose, or even its daily activity. The Constitutional Court considers that articles 49 and 183 of the income tax code, interpreted in this manner, do not trigger discrimination between companies or between companies and individuals. This note restates the history of the case-law in this field.

IFRS 9: the legacy of IAS 39

Patrice SCHUMESCH

Partner, Head of the PwC IFRS technical and advisory team, réviseur d'entreprises

Kristof DE SMEDT

PwC senior manager, financial instruments accounting advisory for corporates

Jeroen BOCKAERT

PwC senior manager, financial instruments accounting advisory for financial services companies

Financial services entities as well as corporates will be facing a number of IFRS changes and challenges over the next few years. This article provides an overview of some of the key recent and forthcoming developments⁽¹⁾ in accounting for financial instruments.

Complete change or merely tweaking of existing rules for financial instruments accounting?

It is nearly 10 years now, since IAS 39 has been in effect. Over the years, the IASB has been criticised on several occasions by preparers of financial statements, investors, regulators and auditors, which indicated that the standard on financial instruments accounting was too difficult to understand, apply and interpret and that existing guidance in areas such as classification of financial instruments, measurement of assets and liabilities, impairment and hedge accounting was in need of change.

As part of their wider convergence project, the IASB and the FASB decided in 2005 to embark on a long-term objective to simplify and improve reporting of financial instruments. As a result of that, the IASB came in March 2008 with a first discussion paper on how they could reduce the complexity around financial instruments accounting. But, it was actually the financial crisis, which was the real accelerator of changes going forward. Indeed, the financial crisis heightened various concerns about IAS 39, and raised widespread calls to make the standard less complex, and more principles based.

The accounting standards, and in particular the fair value requirements, have been criticised for being pro-cyclical, thereby reinforcing volatility and uncertainty. Today, this is even more important, as performance is largely measured on the basis of earnings per share. Some commentators have gone so far as to put the blame for the credit crunch, which later resulted in a global crisis, partly

on fair value accounting under IAS 39. As markets go down, they argued, marking-to-market provides for an instant indicator of the worsening situation in the financial statements, which of course has a knock-on impact on stock markets. This can soon become a vicious circle. Those who support fair value accounting have strongly countered this argument by stating that the issues underlying the crisis would not have been identified as quickly were it not for the focus on fair value accounting. However, perhaps a more important question is "what do we want from our accounting standards?". Today, most commentators do not blame accounting standards for the crisis. Some, including the standard setters, would argue that there is no point in shooting the messenger when all fair value accounting was intended to do was provide greater visibility and transparency about what were in some cases recklessly risky transactions. According to the recent PwC global treasury survey, 80 % of the participants believed the accounting standards did not actively contribute to the crisis, though around half of these felt they did not help and a further 20% thought they were partly to blame for the crisis.

So, as a result of the crisis, and under a great deal of pressure from Europe and the G20 to improve and simplify the accounting for financial instruments, the IASB decided to accelerate its project to come up with a replacement for IAS 39, and sub-divided it into three main phases: classification and measurement, impairment, and hedge accounting.

It is well known that the IASB has a full agenda, and a significant amount of the proposed changes re-

Table 1

Topic	Exposure draft	Target date IFRS	Effective date
Classification and measurement of financial assets	July 2009	IFRS 9 published November 2009	1 January 2013
Classification and measurement of financial liabilities	May 2010	Published October 2010	1 January 2013
Impairment and amortised cost	October 2009	Expected Q4 2010	No earlier than 1 January 2013
Hedge accounting	Expected Q4 2010	Expected Q2 2011	No earlier than 1 January 2013

late to financial instruments. Financial institutions' balance sheets are littered with financial instruments, and corporates may also be significantly impacted, so management needs to consider the impacts of these projects, which are expected to be completed by June 2011. Table 1 below outlines the expected timeline.

Classification and measurement of financial assets and liabilities under IAS 39

Under the current IAS 39 guidance, all financial assets need to be classified into one of the four following categories, and their classification determines their subsequent measurement:

1. financial assets held for trading (including derivative financial assets) are measured at fair value through profit or loss (FVTPL);
 2. loans and receivables are measured at amortised cost;
 3. held-to-maturity financial assets are measured at amortised cost; and
 4. available-for-sale financial assets (residual category) are measured at fair value through equity.

Financial liabilities are classified under either:

1. financial liabilities at FVTPL (this category includes derivative financial liabilities); or
 2. financial liabilities that are measured at amortised cost (residual category).

IFRS 9 compared to IAS 39 in a nutshell

The objective of the new IFRS 9 standard is to simplify the process of classifying assets and liabilities by proposing a model that has only two classification categories: amortised cost and fair value.

Classification and measurement of financial assets (IFRS 9)

The IASB completed part of the first phase of this project on the classification and measurement of financial assets and issued IFRS 9, "Financial instruments", in November 2009.

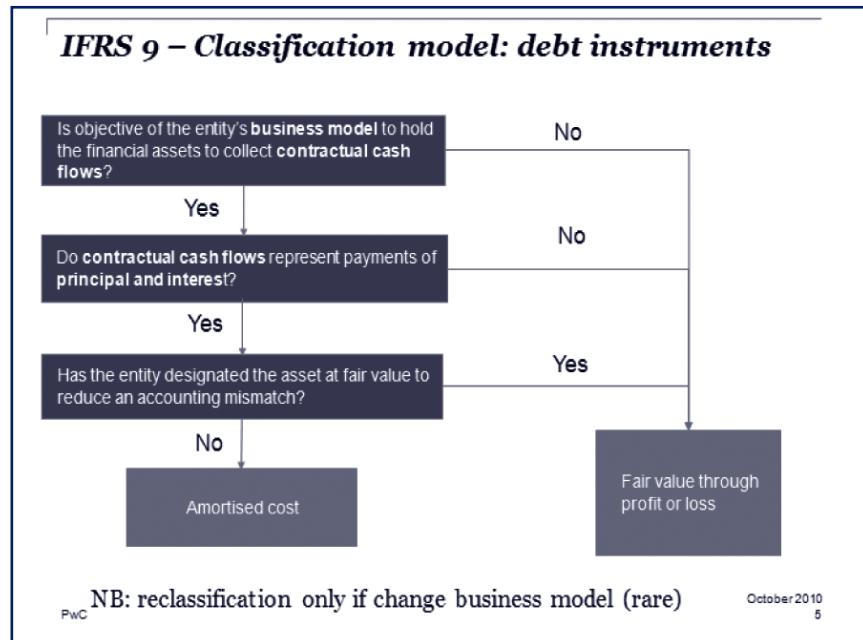
Classification under IFRS 9 is driven by the entity's business model for managing the financial assets and the contractual cash flow characteristics of the financial assets.

A financial asset is measured at amortised cost if two criteria are met:

- the objective of the business model is to hold the financial asset for the collection of the contractual cash flows; and
 - the contractual asset's cash flows solely represent payments of principal and interest.

IFRS 9 removes existing IAS 39 categories, notably the held-to-maturity (HTM) and available-for-sale

Figure 1

(AFS) categories, and the tainting rules associated with the former. Under the current IAS 39 guidance, when an entity disposes of more than an insignificant amount of assets classified as HTM before their maturity date, the HTM portfolio is considered “tainted”, all assets need to be reclassified out of HTM (for a two year period after that date) and therefore fall into the AFS category (implying a fair value measurement).

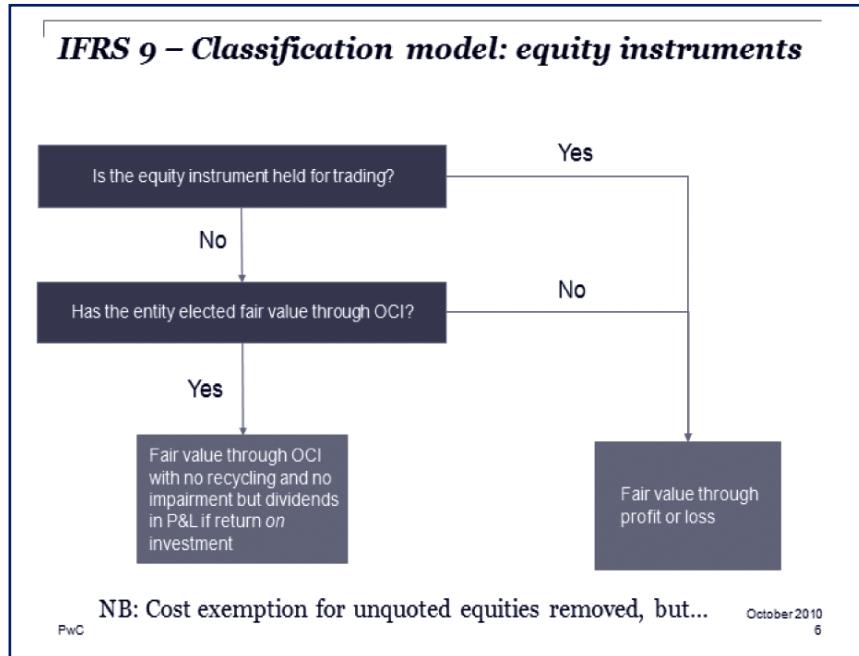
IFRS 9 also removes the requirement to separately account for embedded derivatives. An embedded derivative is a feature that causes some or all of the cash flows that otherwise would be required by the contract to be modified. Under IAS 39, when an entity becomes party to a contract, it has to assess whether any embedded derivatives contained in the contract are required to be separated from the host contract. If the requirements are met, the derivatives would have to be accounted for as if they were stand-alone derivatives. Under IFRS 9 such assessment and separate accounting is no longer required, instead such contract should now be classified in its entirety at either amortised cost or fair value.

Two of the existing three fair value option criteria become obsolete under IFRS 9, as a fair value driven business model requires fair value accounting, and most contracts with embedded derivatives are expected to be classified in their entirety at fair value. The remaining fair value option condition in IAS 39 is carried forward to the standard – that is, management may still designate a financial asset as at fair value through profit or loss on initial recognition if this significantly reduces an accounting mismatch. The designation at fair value through profit or loss continues to be irrevocable.

IFRS 9 prohibits reclassifications between amortised cost and fair value through profit or loss except when the entity's business model changes.

As a result of the crisis, IASB decided to accelerate its project to come up with a replacement for IAS 39, and sub-divided it into three main phases: classification and measurement, impairment, and hedge accounting.

Figure 2

IFRS 9 will have a significant impact on banks, asset management, and insurance companies as well as corporates with active treasury centers, as they hold a substantial amount of financial assets.

IFRS 9's classification principles require all equity investments to be measured at fair value. However, management has an irrevocable option to present in other comprehensive income (OCI)⁽²⁾ unrealised and realised fair value gains and losses on equity investments that are not held for trading. The election is available at initial recognition on an instrument-by-instrument basis, with no recycling to profit or loss. Dividends continue to be recognised in the income statement.

IFRS 9 removes the cost exemption for unquoted equities and derivatives on unquoted equities, but provides guidance on the limited circumstances when cost may be an appropriate estimate of fair value.

IFRS 9 will have a significant impact on banks, asset management, and insurance companies as well as corporates with active treasury centers, as they hold a substantial amount of financial assets. Table 2 summarises typical financial assets held by the financial institutions and treasury centers and the implications of IFRS 9 on their accounting.

Note that this table represents the most common classification of such instruments under current IAS 39 guidance. However, other treatments might also be possible (for instance corporate bonds could also be classified as Held-for-Trading).

Financial institutions and corporates should familiarise themselves with the detailed requirements of IFRS 9 and evaluate the effects of the new standard on the classification and measurement of their financial assets. They would need to develop an understanding of the business model under which financial assets are managed.

Financial liabilities

The IASB issued the final standard for the classification and measurement of financial liabilities in October 2010. Most of the classification and measurement guidance for financial liabilities under IAS 39 has been retained under IFRS 9, except for the treatment of own credit risk.

The main concern regarding liabilities at fair value through profit and loss (FVTPL), was the impact of "own credit" on the liability's fair value – that is, fluctuations in value due to changes in the liability's credit risk, in the income statement. This can result in gains being recognised in income when the liability has had a credit downgrade, and losses being recognised when the liability's credit risk improves. Many users find this result counterintuitive, especially when there is no expectation that the change in the liability's credit risk will be realised.

Table 2

Type of instrument	Accounting under IAS 39	Accounting under IFRS 9
Debt instruments		
Loans	Amortised cost.	Measured at amortised cost or fair value through profit or loss depending on the entity's business model and contractual cash flows.
Government securities and corporate bonds	AFS with fair value gains and losses deferred in OCI until realised or impaired. HTM at amortised cost if strict criteria are met.	Measured at amortised cost or fair value through profit or loss depending on the entity's business model and contractual cash flows.
Structured bonds	Loans and receivables for debt host; FVTPL for the embedded derivative.	Entire bond at FVTPL.
Equity instruments		
Equity investments not held for trading	AFS with fair value gains and losses deferred in OCI until realised or impaired.	FVTPL or FV through OCI (if elected with no recycling to profit or loss).
Hybrid instruments		
Convertible bonds	AFS for debt host, FVTPL for the embedded derivative.	Entire bond at FVTPL.

2 Other comprehensive income is a component of equity.

Under IFRS 9 for liabilities designated under the fair value option, the effects of changes in a liability's credit risk will be required to be presented in other comprehensive income rather than in profit or loss, as currently under IAS 39. Only if such treatment would create a mismatch in profit or loss, the entire fair value change would still be required to be presented in profit or loss.

Financial liabilities that are required to be measured at FVTPL (as distinct from those that the entity has chosen to measure at FVTPL) will continue to have all fair value movements recognised in profit or loss. This includes all derivatives, such as foreign currency forwards or interest rate swaps, as well as issued loan commitments and financial guarantee contracts.

The guidance in IFRS 7, "Financial instruments: Disclosures", will continue to be used for the purposes of determining the amount of change in a liability's fair value that is attributable to changes in its credit risk, with some additional examples and clarifications to be provided in the final standard.

Impairment

The IASB proposed fundamental changes to the impairment guidance for financial assets accounted for at amortised cost in October 2009. This is the second phase of the replacement of IAS 39. These proposals may have the greatest impact on banks given the significance of their lending activities, however also on insurance companies and on corporates, but probably to a lesser extent (e.g. on their accounts receivables).

The exposure draft addresses a major criticism of the current accounting model in that the incurred loss approach delays the recognition of impairment until there is objective evidence that impairment has occurred. Impairment is to be recognised based on loss expectations, which will allow entities to start providing for impairment earlier than under the incurred loss model.

The proposed approach is built on the premise that interest charged on financial instruments includes a premium for expected losses, which should not be included as part of interest revenue/income, and results in an allocation of the initial estimate of expected credit losses over the expected life of the financial asset. The lender will be required to identify the "effective interest rate" (EIR) component at the inception of an instrument that represents compensation for the expected losses. Interest income is recognised over the life of the instrument at the EIR, net of the expected loss component identified at inception. The premium associated with the expected losses is reflected each period as a reduction in the basis of the receivable (effectively a provision for bad debts).

Unlike the incurred loss model currently required under IAS 39, the proposed approach does not wait for objective evidence that an impairment has occurred; it instead requires a continuous assessment

Figure 3

of the expected cash flows over the life of the instrument. No impairment losses will be recognised if the original expectations of the expected losses prove accurate. The premium associated with the initial estimate of expected losses will have already reduced the receivable balance to the amount expected to be collected. However, if more losses are expected than originally estimated, an impairment charge is recognised for the decrease in the expected cash flows (ECF). A credit to income is recognised if there is an increase in expected cash flows. The approach requires the use of allowance account for credit losses. Direct write-offs are prohibited.

The IASB recognised that there are significant operational challenges in implementing and applying the ECF approach. Estimating cash flows over the life of the instrument and the complexity of the EIR methodology are considered to be two of the most difficult areas. The IASB is considering these aspects in finalising the impairment rules.

It took a significant amount of time and effort to some entities when they moved to the incurred loss model upon first-time adoption of IFRS. They should therefore expect that moving to this new impairment model will not require any less time and effort, and perhaps significantly more. One should follow the deliberations of the IASB closely and start to consider now how they will implement this change in impairment methodology.

Hedge accounting

Hedge accounting is the third phase of the project to replace IAS 39. The objective of this phase is to improve the decision-usefulness of financial statements for users by fundamentally reconsidering the current hedge accounting requirements for both financial and non-financial items.

The IASB has started making some tentative decisions regarding hedge accounting with the expectation of issuing an ED in Q4 2010. Table 3 outlines the main differences from IAS 39 that are being proposed that may have an effect on the banks' or corporates' hedge accounting.

Table 3

Issue	Current IAS 39	Tentatively proposed
Fair value hedge mechanics	The gain or loss on the hedged item attributable to the hedged risk adjusts the carrying amount of the hedged item and is recognised in profit or loss. The gain or loss on the hedging instrument is also recognised in profit or loss.	The gain or loss on the hedged item attributable to the hedged risk is presented as a separate line item in the balance sheet within assets (or liabilities) for those reporting periods for which the hedged item is an asset (or liability). The fair value changes of the hedging instrument and the hedged item attributable to the hedged risk are recognised in other comprehensive income, and any ineffectiveness (i.e. any difference) is transferred immediately to profit or loss.
Ineffectiveness	All hedge ineffectiveness should be measured and recognised in profit or loss.	All hedge ineffectiveness should be measured and recognised in profit or loss based on a dollar-offset approach, considering the actual performance of the hedged item and hedging instrument.
Effectiveness assessment	Quantitative – expected to be highly effective (80 % -125 %) both at inception and on an ongoing basis.	Qualitative or quantitative depending on entity's risk management – both at inception and on an ongoing basis, the hedging relationship is expected to achieve offsetting of changes between the hedged item and the hedging instrument that are attributable to the hedged risk. This should also produce an unbiased result and minimise expected ineffectiveness

The IASB has yet to make any decisions regarding portfolio fair value hedging of interest rate risk, which has always been seen as one of the more controversial aspects of hedge accounting for financial institutions.

Table 4 provides an overview of IASB's tentative decisions that are most relevant for corporates.

The IASB has also made some tentative decisions about what it does not believe should be permitted in its new hedging model:

- hedging equity investments that are measured at fair value through OCI;

- using derivatives embedded in financial assets as hedging instruments; and
- using internal derivatives as hedging instruments in consolidated financial statements.

Consistent with IAS 39, non-derivative financial instruments will continue to be eligible as hedging instruments for FX risk; however, the Board has yet to make a decision and requested further analysis from the staff on whether to allow cash instruments measured at FVTPL to be eligible as hedging instruments for other risks as well.

Companies should continue to follow this debate, as it will have a significant impact on the structu-

Table 4

Issue	Current IAS 39	Tentatively proposed*
Hedging of risk components of non-financial hedged items where the portion is separately identifiable and measurable.	Prohibited except for foreign exchange risk	Permitted
Hedging contractually-specified risk components of non-financial hedged item	Prohibited	Permitted
Hedging a net position of forecast transactions	Prohibited	Permitted
Hedging a "layer" of an entire item	Prohibited	Permitted
Basis adjustments	Accounting policy choice to keep in OCI or adjust carrying value of hedged item	Requires adjustment of the carrying value of hedged item
Hedges of FX risk of firm commitment as either fair value hedge or cash flow hedge	Permitted	Permitted
Derivatives as hedged items (e.g. when hedged exposure is combination of a derivative and non-derivative)	Prohibited	Permitted

* The IASB has expressed a desire for these issues to be permitted; however, it is not yet clear how the IASB will operationalise or articulate these decisions in the ED.

ring of qualifying hedging relationships that are more consistent with how risks are managed in the future.

Effective Date

Companies should bear in mind that the financial instruments project is evolving. The current date for mandatory adoption of Phase 1 “Classification and measurement” and Phase 2 “Impairment” is 1 January 2013. However, the IASB has indicated that the effective date of IFRS 9 may be pushed back to align the mandatory adoption with other related projects like the insurance standard.

The IASB is currently assessing the effective date of the various phases of IFRS 9 and related projects; it recently issued a request for views on, amongst others, when the new standards on financial instruments should become applicable, and whether the new standards should be applicable at once or whether a phased adoption is more appropriate. Therefore, one should monitor the IAS 39 replacement project and consider the impact of further decisions in the context of requirements already established by IFRS 9 and the effective date.

To date the IFRS 9 has not been endorsed by the European Union. The EFRAG⁽³⁾ is currently considering how it will proceed in its work to address the package of standards that are expected to replace

IAS 39. Consequently, financial institutions and corporates in Europe may not yet adopt IFRS 9.

Conclusion

Many things are changing or about to be changed in relation to financial instruments accounting. This will likely have a significant impact on both the balance sheets and profit or loss of financial institutions and corporates.

In addition, given the potential divergence with US GAAP, further developments might be expected. As the current implementation deadline would be 2013, with comparatives for 2012, this might leave only 6 months for the implementation, taking into account that the final (full) standard is only expected by the second quarter of 2011.

Furthermore, the European Commission still needs to endorse the new standards. Therefore, it is of utmost importance for companies to follow this debate closely, and to get well prepared for the (short) period of implementation time, involving the necessary resources, internal and external as appropriate, to achieve this challenging objective.

IASB has indicated that the effective date of IFRS 9 may be pushed back to align the mandatory adoption with other related projects like the insurance standard.

Samenvatting

Als gevolg van de financiële crisis werden, mede door de G20, wijd verspreide oproepen gelanceerd om de boekhoudkundige verwerking van financiële instrumenten te verbeteren en te vereenvoudigen. Daarom heeft de IASB besloten om haar project ter vervanging van IAS 39 te versnellen, en heeft zij dit in drie hoofdfasen onderverdeeld: classificatie en waardering van financiële activa en passiva, bijzondere waardeverminderingen, en *hedge accounting*. De *IASB Top of Form* streeft ernaar om de ver-eisten beschreven in IAS 39 tegen het tweede kwartaal van 2011 te vervangen.

Voor financiële activa heeft de IASB voor een aanpak gekozen die een onderscheid maakt tussen de financiële instrumenten die tegen historische kostprijs worden gewaardeerd en deze die tegen reële waarde worden gewaardeerd.

De classificatie wordt gedreven door het *business model* van de entiteit om de financiële activa en de contractuele kasstroomkarakteristieken van de financiële activa te beheren. Het merendeel van de vereisten voor financiële verplichtingen werden ongewijzigd overgedragen ten opzichte van IAS 39. Er werden echter een aantal wijzigingen aangebracht in de reële waarde-optie voor financiële schulden om de kwestie van het eigen kredietrisico aan te kaarten. Voor bijzondere waardeverminderingen is het voorstel om van het huidig geleden verlies model (*incurredloss model*) over te schakelen naar een verwacht verlies model (*expectedloss model*). Ten aanzien van *hedge accounting* is het doel om de beslissingsnuttigheid van financiële staten voor gebruikers te verbeteren door fundamenteel de huidige *hedge accounting*-vereisten te herzien voor zowel financiële als niet-financiële items.

Verder belicht dit artikel de recente en komende wijzigingen van de IFRS-regels betreffende de boekhoudkundige verwerking van financiële instrumenten en verstrekt ze een inzicht in de gevolgen voor zowel financiële instellingen als *corporates*. Als de huidige termijn voor implementatie 2013 zou worden, met vergelijkende cijfers voor 2012, zou dit slechts 6 maanden voor de implementatie overlaten, rekening houdend met het feit dat de laatste (volledige) standaard slechts verwacht wordt tijdens het tweede kwartaal van 2011. Bedrijven dienen de ontwikkelingen op de voet te volgen en zich op de verandering voor te bereiden.

Résumé

Suite à la crise financière, plusieurs intervenants, dont le G20, ont demandé à l'IASB d'améliorer et de simplifier la comptabilisation des instruments financiers. Par conséquent, l'IASB a décidé d'accélérer son projet de remplacement de la norme IAS 39. Cette refonte se fera principalement en trois phases : classification et évaluation des actifs et passifs financiers, dépréciation, et comptabilité de couverture. Le *Top of Form* de l'IASB vise à remplacer toutes les dispositions prévues par la norme IAS 39 pour le deuxième trimestre de 2011.

En ce qui concerne les actifs financiers, l'IASB a adopté une approche qui opère une distinction entre les instruments financiers évalués au coût amorti et les instruments financiers évalués à la juste valeur.

Les actifs financiers doivent être classés en fonction de deux critères : le modèle économique (*business model*) de l'entité pour gérer les actifs financiers et les caractéristiques contractuelles des flux de trésorerie de l'actif financier. La plupart des dispositions de la norme IAS 39 concernant les passifs financiers ont été maintenues. Toutefois, certaines modifications ont été apportées à l'option juste valeur pour les passifs financiers afin de résoudre le problème du propre risque de crédit. En ce qui concerne les dépréciations, il est proposé de remplacer le modèle actuel « *incurredloss* » (pertes avérées) par le modèle « *expectedloss* » (perte attendue). En ce qui concerne la comptabilité de couverture, l'objectif est d'améliorer l'utilité des états financiers pour les utilisateurs dans le cadre du processus de décision en révisant fondamentalement les dispositions actuelles relatives à la comptabilité de couverture pour les rubriques financières et non financières.

Le présent article souligne en outre les modifications récentes ou attendues concernant les règles IFRS relatives à la comptabilisation des instruments financiers et donne une compréhension de l'impact pour les établissements financiers et les entreprises. Etant donné que l'actuelle date d'application limite serait 2013, avec des comparatifs pour 2012, cela ne laisserait que six mois pour l'application, compte tenu du fait que la norme (complète) définitive n'est attendue que pour le deuxième trimestre de 2011. Les entreprises doivent suivre de près les développements et se préparer aux changements.

Dernières informations de IASB – 1er octobre - 31 décembre 2010⁽¹⁾ / Laatste berichtgeving van het IASB – 1 oktober - 31 december 2010⁽¹⁾

La période octobre-novembre 2010 a été marquée par la progression du projet de remplacement de la norme IAS 39 suite à la publication des dispositions de la nouvelle norme IFRS 9 traitant des passifs financiers et à la publication d'amendements à la norme IFRS 7 en ce qui concerne les informations à fournir dans les notes sur la décomptabilisation des actifs financiers (*derecognition*).

On soulignera également la désignation comme nouveau président de l'IASB de Hans Hoogervorst, actuel président de l'autorité néerlandaise des marchés financiers. Il succédera à Sir David Tweedie fin juin 2011.

Enfin, l'IASB et le FASB ont confirmé que juin 2011 constitue une échéance clé dans la convergence des deux référentiels comptables avec la finalisation de projets prioritaires.

IASB

07/10/2010: Amendements à IFRS 7 concernant la décomptabilisation d'actifs financiers

Dans le contexte de la revue globale des transactions hors bilan, l'IASB a publié des amendements à IFRS 7 – *Instruments financiers: Informations à fournir*.

Les amendements permettront aux utilisateurs des états financiers d'améliorer leur compréhension des transferts d'actifs financiers (par exemple, titrisation), y compris la compréhension des effets éventuels de tout risque qui pourrait subsister au sein de la société qui a transféré les actifs. Les amendements imposent également la présentation d'informations additionnelles si un montant disproportionné de transactions de transfert a été effectué au moment la clôture.

L'IASB avait initialement prévu de remplacer le modèle existant de décomptabilisation dans IAS 39 – *Instruments financiers : comptabilisation et évaluation* et les informations liées à fournir selon IFRS 7. Néanmoins, à la lumière des commentaires exprimés, l'IASB a finalement décidé de retenir les dispositions actuelles de la norme IAS 39 et d'améliorer les informations à fournir en la matière.

Les amendements entrent en vigueur pour les périodes annuelles ouvertes à compter du 1er juillet 2011, sans obligation de présenter des informations comparatives pour la première période d'application.

De periode augustus-oktober 2010 werd gekenmerkt door het project ter vervanging van IAS 39 dat werd verdergezet met de publicatie van de bepalingen van IFRS 9 met betrekking tot financiële verplichtingen en de wijzigingen aan IFRS 7 betreffende de informatieverschaffing over het niet langer opnemen op de balans van financiële activa (*derecognition*).

We vestigen eveneens de aandacht op de benoeming van Hans Hoogervorst als nieuwe voorzitter van het IASB. Hij volgt Sir David Tweedie op vanaf juli 2011.

Tenslotte hebben het IASB en de FASB bevestigd dat juni 2011 een belangrijke mijlpaal betekent in het convergentieproject tussen de twee boekhoudkundige raamwerken met de finalisering van een paar belangrijke projecten.

IASB

7/10/2010: Uitgebreide informatieverschaffing inzake het niet langer opnemen van financiële activa

Het IASB publiceerde wijzigingen aan *IFRS 7 – Financiële instrumenten: informatieverschaffing* als een onderdeel van haar grondige herziening van buitenbalansactiviteiten.

De wijzigingen moeten een beter beeld geven van transacties die leidden tot de overdracht en het niet langer opnemen van financiële activa (bijvoorbeeld bepaalde vormen van factoring), onder andere om inzicht te geven over de risico's die behouden blijven door de entiteit die de activa overdroeg. De wijzigingen vereisen eveneens bijkomende informatie indien er op het einde van de verslagperiode transacties plaatsvinden die in verhouding veel belangrijker zijn dan het normale niveau van zulke activiteiten tijdens rest van de verslagperiode.

Aanvankelijk stelde het IASB voor om het bestaande model voor het niet langer opnemen van bepaalde elementen in IAS 39 – *Financiële instrumenten: Opname en waardering* en de verwante informatieverschaffingvereisten van IFRS 7 te vervangen. De reacties op *ED 2009/3 Deregognition* overtuigden het IASB om het bestaande model te behouden en om verbeterde informatieverschaffingsvereisten uit te werken.

De wijzigingen zijn toepasbaar op boekjaren die beginnen op of na 1 juli 2011, zonder verplichting voor vergelijkbare informatie in het eerste toepassingsjaar.

Veronique WEETS
Gérante Cethys
IFRS Training & Consulting
Professeur à la VUB et à l'Université d'Anvers
Zaakvoerder Cethys
IFRS Training & Consulting
Docent aan de VUB en de Universiteit Antwerpen

Thomas CARLIER
Director IFRS Advice & Assurance Deloitte Réviseurs d'Entreprises
Director IFRS Advice & Assurance
Deloitte Bedrijfsrevisoren

1 Pour de plus amples informations, vous pouvez également consulter le site www.monKEY.be de Kluwer.
Voor meer informatie kunt u ook terecht op taxTODAY van Kluwer via www.monKEY.be

12/10/2010: Nouveau président pour l'IASB

Les Trustees de la Fondation IFRS, l'organe de supervision de l'IASB, ont nommé Hans Hoogervorst comme président et Ian Mackintosh comme vice-président de l'IASB à compter de fin juin 2011. Hans Hoogervorst succédera ainsi à David Tweedie.

Hans Hoogervorst est actuellement président de l'autorité néerlandaise des marchés financiers (AFM), le régulateur national. Ian Mackintosh, quant à lui, est actuellement président du normalisateur comptable britannique (ASB).

28/10/2010: Amendements à IFRS 9 concernant les passifs financiers

Dans le contexte du vaste projet de réforme du traitement des instruments financiers, l'IASB a ajouté à la norme IFRS 9 – *Instruments financiers* les dispositions relatives à la comptabilisation des passifs financiers, finalisant ainsi la phase de classification et d'évaluation du projet de remplacement de la norme IAS 39.

Les nouvelles dispositions traitent de la question de la volatilité du résultat suite au choix d'un émetteur d'évaluer sa propre dette à la juste valeur. Il s'agit du problème du propre risque de crédit (*own credit*) qui, sans dispositions spécifiques, se traduirait par un résultat positif en cas de détérioration du risque de crédit de l'émetteur, ce qui est pour le moins contre-intuitif. L'IASB a décidé de maintenir l'évaluation actuelle au coût amorti pour la plupart des passifs et de limiter les modifications pour répondre au problème décrit ci-dessus. Ainsi, une entité qui décide d'évaluer un passif à la juste valeur devra présenter la partie de la variation de la juste valeur liée à des changements de son propre risque de crédit parmi les autres éléments du résultat global (capitaux propres) et non pas dans le compte de résultat.

IFRS 9 entrent en vigueur pour les périodes annuelles ouvertes à compter du 1er janvier 2013.

30/11/2010: Convergence avec les US GAAP et AGENDA

L'IASB et le normalisateur américain FASB ont publié un rapport intermédiaire sur l'avancement du projet de convergence entre les deux référentiels comptables.

Outre la confirmation des accords précédemment engrangés entre les deux normalisateurs, ce rapport insiste sur la date cible de juin 2011 pour la finalisation des projets prioritaires suivants :

12/10/2010: Nieuwe voorzitter voor het IASB

De Trustees van de IFRS Foundation, het toezichtsorgaan van het IASB hebben Hans Hoogervorst als voorzitter en Ian Mackintosh als vice-voorzitter van het IASB benoemd.

Hans Hoogervorst zal Sir David Tweedie opvolgen na diens aftreden als voorzitter van het IASB eind juni 2011. Momenteel is Hoogervorst voorzitter van de Autoriteit Financiële Markten (AFM, de Nederlandse beurswaakhond). Ian Mackintosh is de huidige voorzitter van de UK Accounting Standards Board.

28/10/2010: IASB publiceert bijkomende vereisten in IFRS 9 m.b.t. administratieve verwerking van financiële verplichtingen

Op 28 oktober publiceerde het IASB een aantal bijkomende vereisten betreffende de verwerking van financiële verplichtingen. Deze vereisten werden toegevoegd aan de huidige versie van IFRS 9 – *Financiële instrumenten* en sluiten de classificatie- en waarderingsfase van het IASB project ter vervanging van IAS 39 af.

Het IASB heeft beslist om de huidige waardering tegen geamortiseerde kostprijs te behouden voor de waardering van de meeste verplichtingen en de wijzigingen te beperken tot het aanpakken van het “*own credit problem*”. Bij waardering tegen de reële waarde van financiële verplichtingen wordt er een winst opgenomen als de kredietwaardigheid van de entiteit daalt, zonder dat het nominale bedrag van de terug te betalen schuld wijzigt. Om dit probleem op te lossen zullen entiteiten die ervoor kiezen om hun verplichtingen te waarderen tegen reële waarde het gedeelte van de verandering in de reële waarde dat toe te schrijven is aan de veranderingen in het eigen kredietrisico in de “andere elementen van het totaalresultaat” (*Other Comprehensive Income – OCI*), en niet langer rechtstreeks in de winst- en verliesrekening.

IFRS 9 is van toepassing op jaarrekeningen van perioden die beginnen op of na 1 januari 2013.

30/11/2010: Herziening van convergentie met US GAAP

Het IASB en het FASB (Financial Accounting Standards Board) hebben een tussentijdse verslag uitgebracht over de stand van zaken van het convergentieproces tussen de twee boekhoudkundige raamwerken.

Naast de bevestiging van voorheen gemaakte afspraken tussen de twee organisaties, benadrukt het rapport vooral dat volgende werkzaamheden ten laatste tegen de vooropgestelde einddatum van juni 2011 afgerond zullen zijn:

- Projets conjoints avec le FASB : instruments financiers, comptabilisation des produits, contrats de location, présentation des autres éléments du résultat global et évaluation de la juste valeur
- Projets IASB : consolidation et contrats d'assurance.

Dans ce contexte, l'agenda de l'IASB a été mis à jour.

- Gezamenlijke projecten met het FASB: financiële instrumenten, opbrengsten, lease-overeenkomsten, presentatie van andere niet-gerealiseerde resultaten (*presentation of other comprehensive income*) en opname tegen reële waarde;
- IASB projecten: consolidatie en verzekeringscontracten

In dit verband werd de agenda van de IASB bijgewerkt.

IBR-Berichten

Werkzaamheden van de Raad

Vergadering van 8 oktober 2010

Kwaliteitscontrole – Op basis van de openbare raadpleging ziet de Raad af van het project van een nieuwe norm en gelast de Commissie Kwaliteitscontrole om een advies voor te bereiden over de toepassing van de huidige norm ten aanzien van de driejaarlijkse controle en de controle van de netwerken. Hij heeft haar eveneens opgedragen om de problematiek van de frequentie van de al dan niet volledige controle van alle natuurlijke personen die actief zijn binnen een bedrijfsrevisorenkantoor opnieuw te onderzoeken met in het bijzonder de vraag of dit minstens om de zes jaar dient te gebeuren.

Toezicht – De Raad besliste om een confrater die naar tucht moet worden verwezen voor niet-naleving van de anti-witwaswetgeving, in het huidig stadium, geen financiële sanctie op te leggen ook al schijnt de wetgeving dit toe te laten.

Arrest van het Hof van Beroep te Gent in de affaire Lernout & Hauspie – De Raad heeft kennis genomen van het arrest en van de vragen die hierbij worden opgeroepen ten aanzien van de aansprakelijkheid van de vaste vertegenwoordiger, enerzijds en van het bedrijfsrevisorenkantoor, anderzijds. Hij heeft de Commissie van Toezicht opgedragen om zonder uitstel ter zake een standpunt in te nemen, zodat de eventuele tuchtrechtelijke gevolgen van het arrest binnen een aanvaardbare termijn kunnen worden genomen.

Commissies en werkgroepen – De Raad ging over tot de aanstelling voor een termijn van drie jaar van de leden van de commissies die niet bij koninklijk besluit worden geregeld (stage, toezicht en kwaliteitscontrole). Hij ging eveneens over tot aanstelling, voor drie jaar of tot beëindiging van de werkzaamheden, van de werkgroepen die gelast worden met een specifieke opdracht.

Lastenboek – De Raad heeft een ontwerp van lastenboek goedgekeurd dat kan gebruikt worden in het kader van aanbestedingen voor permanente revisorale opdrachten. De Raad zal een eventueel gewijzigde versie publiceren na de studiedag van 28 oktober.

Opdrachten in het kader van een BVBA-S – De Raad heeft zijn goedkeuring verleend aan een ontwerp van mededeling van het inter-institutencomité met betrekking tot de opdracht van bijstand van een bedrijfsrevisor, een accountant of van een erkend boekhouder in het kader van het opstellen van het financieel plan van een BVBA Starter. Het gaat wel degelijk om een bijstandsopdracht en niet om het opstellen van het financieel plan zelf. In hoofde van derden mag geen enkele verwarring mogelijk zijn ten aanzien van de aard van de tussenkomst van de beroepsbeoefenaar.

REDACTIE / REDACTION

M. De Wolf, C. D'hondt,
J. Lapresse, D. Smets,
C. Thienpondt, E. Van Meensel

Info IRE

Travaux du Conseil

Réunion du 8 octobre 2010

Contrôle de qualité – Le Conseil a, sur la base de la consultation publique, renoncé au projet de nouvelle norme et chargé la commission du contrôle de qualité de préparer un avis sur l'application de la norme actuelle en matière de contrôle triennal et de contrôle des réseaux. Il l'a également chargée d'examiner à nouveau la question du contrôle exhaustif, ou non, tous les six ans au moins de toutes les personnes physiques actives à travers un cabinet de révision.

Surveillance – Le Conseil a décidé, à ce stade, lorsqu'un confrère doit être renvoyé en discipline pour non-respect de la législation anti-blanchiment, de ne pas réclamer de sanction financière, alors que la loi semble le permettre.

Arrêt de la Cour d'appel de Gent dans l'affaire Lernout & Hauspie – Le Conseil a pris connaissance de larrêt, et des questions qu'il pose en termes de responsabilité du représentant permanent d'une part, du cabinet de révision d'autre part. Il a chargé la commission de surveillance de se déterminer rapidement à ce sujet, de telle manière que les suites disciplinaires à donner éventuellement à l'arrêt puissent être tirées dans un délai raisonnable.

Commissions et groupes de travail – Le Conseil a procédé à la nomination, pour trois ans, des membres des commissions autres que les commissions organisées par arrêté royal (stage, surveillance et contrôle de qualité). Il a également procédé à la nomination, pour trois ans ou jusqu'à achèvement des travaux, des groupes de travail chargés d'une mission particulière.

Cahier des charges – Le Conseil a arrêté un projet de cahier des charges susceptible d'être utilisé dans le cadre d'appels d'offres pour des missions révisorales permanentes. Le Conseil publiera une version éventuellement modifiée après la journée d'études du 28 octobre.

Mission dans le cadre des SPRL-S – Le Conseil a marqué son accord sur un projet de communication du comité inter-instituts quant à la mission d'assistance d'un réviseur d'entreprises, d'un expert-comptable ou d'un comptable agréé dans le cadre de la rédaction du plan financier d'une SPRL starter. Il s'agit bien d'une mission d'assistance et non de rédiger le plan elle-même. Aucune confusion ne doit être possible dans l'esprit des tiers quant la nature de l'intervention du professionnel.

Advies van de Raad over de vermelding in de toelichting bij de jaarrekening met betrekking tot transacties tussen verbonden partijen

– De Raad heeft de inleiding van zijn vroeger uitgebracht advies gewijzigd. De nieuwe versie zal na de Raadsvergadering van 29 oktober 2010 op de website van het Instituut worden geplaatst.

Samenwerking met het Rekenhof en de Interne Audit van de Vlaamse Administratie (IAVA) – De Raad verleende zijn goedkeuring aan het sluiten van een akkoord met het Rekenhof en IAVA om te komen tot een zekere rationalisatie van verscheidene auditprocedures waaraan sommige overheden of overheidsbedrijven kunnen worden onderworpen.

Verzekeringsmaatschappijen van onderlinge bijstand – De Raad acht dat het niet mogelijk is om de overgangsbepalingen ten aanzien van een voorlopige erkenning van bedrijfsrevisoren uit te breiden tot de controle van nieuwe verzekeringsmaatschappijen van onderlinge bijstand en dit behoudens een wetswijziging.

Administratieve vereenvoudiging – De Raad heeft er, naar aanleiding van de vergadering van de CBN over het onderwerp, akte van genomen dat de meeste deelnemers zich meer terughoudend toonden dan het IBR ten aanzien van de door de Europese Commissie in overweging genomen vereenvoudiging van de bijlage bij de verkorte jaarrekening.

Ontslag van de commissaris – De Raad bevestigt dat het ontslag van de commissaris naar aanleiding van een wijziging in het aandeelhouderschap aanvaardbaar is, voor zover de wettelijke formaliteiten worden nageleefd (met inbegrip van de formaliteiten ten aanzien van de ondernemingsraad en de HREB) en dat op voorwaarde dat er verslag wordt uitgebracht over de jaarrekening wanneer op het moment van het ontslag het boekjaar van de entiteit reeds is afgesloten.

Commissie "corporate governance" – De Voorzitter heeft verslag uitgebracht over zijn deelname qualitate qua aan de Commissie. De onderwerpen die aan de orde komen betreffen onder meer de representativiteit van vrouwen in de raden van bestuur van de organisaties van openbaar belang en de organisatie van de interne controle van deze entiteiten. De eerste richtlijnen ten aanzien van de rol van de bedrijfsrevisor betreffende dit laatste onderwerp zouden vrij vlug door het IBR kunnen worden vastgelegd, na overleg met de betrokken milieus.

Controle van de mede-eigendommen – De Raad wenst, in overleg met het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars en de Koninklijke Federatie van het Notariaat, een dringende wetswijziging voor te stellen, teneinde meer bepaald een einde te stellen aan de verwarring ontstaan door het misleidend gebruik van de term "commissaris van de rekeningen".

Gerechtelijk deskundige – De Raad heeft zijn steun betuigd ten aanzien van het IAB met betrekking tot de automatische erkenning van de bedrijfsrevisoren en de accountants als gerechtelijk deskundige op financieel en boekhoudkundig vlak (indien het nodig is dat er lijs-ten van gerechtelijk deskundigen worden in het leven geroepen).

Avis du Conseil sur les mentions en annexe aux comptes annuels relatives aux opérations avec des parties liées – Le Conseil a modifié l'introduction de l'avis antérieurement publié. La nouvelle version sera placée sur le site de l'Institut après la réunion du Conseil du 29 octobre 2010.

Collaboration avec la Cour des comptes et le service d'audit interne de la Région flamande (IAVA) – Le Conseil a marqué son accord pour conclure un accord avec la Cour des comptes et l'IAVA, en vue de favoriser une certaine rationalisation des différentes procédures d'audit auxquelles peuvent être soumises certaines autorités ou entreprises publiques.

Sociétés mutualistes d'assurances (SMA) – Le Conseil est d'avis qu'il n'est pas possible d'étendre la disposition transitoire en matière d'agrément provisoire de certains réviseurs d'entreprises au contrôle de SMA nouvellement constituées, sauf changement législatif.

«Simplification» administrative – Le Conseil a pris acte que lors de la réunion organisée à ce sujet par la CNC, la plupart des participants se sont montrés plus réservés que l'IRE quant à l'étendue de l'allègement de l'annexe aux comptes annuels abrégés envisagée par la Commission européenne.

Démission du commissaire – Le Conseil confirme qu'une démission du commissaire à la suite d'un changement d'actionnariat est acceptable, pour autant que les formalités légales (y compris vis-à-vis du conseil d'entreprise et du CSPE) soient respectées, à condition qu'il soit fait rapport sur les comptes annuels si au moment de la démission, l'exercice comptable de l'entité est clôturé.

Commission «corporate governance» – Le président a fait rapport de sa participation qualitate qua à la Commission. Les thèmes actuellement débattus concernent notamment la diversité des genres au sein des conseils d'administration des entités d'intérêt public et l'organisation de leur contrôle interne. De premières lignes de conduite quant au rôle du commissaire par rapport à ce dernier sujet pourraient être arrêtées rapidement par l'IRE, après concertation avec les milieux concernés.

Contrôle des copropriétés – Le Conseil souhaite proposer, en concertation avec l'Institut des Professionnels Immobiliers et la Fédération royale des notaires de Belgique, une adaptation urgente de la loi, notamment en vue de mettre fin à la confusion créée par l'emploi abusif des termes «commissaire aux comptes».

Expertise judiciaire – Le Conseil a exprimé son soutien à l'IEC quant à la reconnaissance automatique comme experts judiciaires des réviseurs d'entreprises et des experts-comptables en matière financière et comptable (si tant est que des listes d'experts judiciaires devaient être organisées).

Norm betreffende de medewerking aan de prudentiële overheden –

De Raad heeft enkele voorstellen tot wijziging van ondergeschikt belang aan de norm aangenomen, waarvan hij besliste om deze aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen over te maken ter goedkeuring, voor zover dit niet enige vertraging van de goedkeuring van de norm met zich brengt.

Norm voor permanente vorming – De Raad heeft de nieuw samengestelde Commissie Vorming opgedragen om de opportunité te bestuderen om de huidige norm voor permanente vorming te wijzigen om het Instituut toe te laten dat, wanneer nodig, het volgen van een bepaald vormingprogramma kan worden opgelegd aan bepaalde confrères.

Ontwerp van norm inzake witwas – De Raad aanhoorde een verslag over de voortgang met betrekking tot het opstellen van een gemeenschappelijke norm voor de drie Instituten.

Externe vertegenwoordiging van het Instituut – De Raad herinnert eraan dat alleen de Voorzitter, de Ondervoorzitter, de Secretaris-Generaal of een daartoe speciaal gemachtigd Raadslid het Instituut kan vertegenwoordigen ten aanzien van externe autoriteiten.

Vergadering van 29 oktober 2010

Groenboek van de Europese Commissie – De leden van de Raad hebben van gedachten gewisseld over het groenboek dat op 13 oktober 2010 werd bekendgemaakt door de Europese Commissie en dat 38 vragen bevat over de toekomst van de audit in Europa. Een delegatie van de Compagnie Nationale des Commissaires aux Comptes (Frankrijk) heeft aan de discussie deelgenomen. Er werd beslist dat alle bijdragen, en in het bijzonder deze van de commissies en werkgroepen van het IBR, welkom zijn tot 22 november, om het IBR toe te laten haar antwoorden voor te bereiden.

Norm betreffende de samenwerking met de prudentiële autoriteiten – De Raad heeft kennis genomen dat de Hoge Raad voor de Economische Beroepen de norm op 25 oktober 2010 heeft goedgekeurd. De norm moet nog worden goedgekeurd door de Minister voor economie.

Ontwerpnorm anti-witwas – De Raad heeft een ontwerp van norm betreffende de taken van de bedrijfsrevisoren in de strijd tegen het witwassen aangepast. Het ontwerp, ontsproten uit gemeenschappelijke werkzaamheden met het IAB en het BIBF, zal binnenkort voor openbare raadpleging worden voorgelegd. Er wordt aan herinnerd dat een norm van het IBR aan een ander goedkeuringsproces is onderworpen dan de normen van het IAB of het BIBF: openbare raadpleging, goedkeuring door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, en tenslotte goedkeuring door de Minister voor economie.

Begeleidingsplan ISA's – De Raad heeft kennis genomen van het semestriel verslag per 30 september 2010 betreffende de voortgang van het begeleidingsplan inzake de invoering van de ISA's. Dit verslag wordt overgemaakt aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en aan de Minister voor economie. Het document kan sinds 2 november op de website worden geraadpleegd op de volgende pagina: https://www.ibr-ire.be/ned/documentatie_ISA_tools.aspx?id=4636.

Norme relatif à la collaboration avec les autorités prudentielles –

Le Conseil a adopté quelques propositions de modifications mineures à la norme, qu'il a décidé de soumettre à l'appréciation du Conseil supérieur des professions économiques, pour autant que ceci ne soit pas de nature à retarder l'approbation de la norme.

Norme relative à la formation permanente – Le Conseil a chargé la nouvelle commission de formation d'étudier l'opportunité de modifier la norme existante en vue de permettre à l'Institut d'imposer si nécessaire un programme de formation déterminé à certains confrères.

Projet de norme relative au blanchiment – Le Conseil a entendu un rapport sur l'état d'avancement de la rédaction d'une norme commune aux trois Instituts.

Représentation externe de l'Institut – Le Conseil rappelle que seuls le Président, le Vice-Président, le Secrétaire Général, un membre délégué du Conseil ou un réviseur spécialement mandaté par le Conseil peuvent représenter l'Institut vis-à-vis d'autorités externes.

Réunion du 29 octobre 2010

Livre vert de la Commission européenne – Le Conseil a procédé à un premier échange de vues sur le livre vert publié le 13 octobre 2010 par la Commission européenne, et qui contient 38 questions sur l'avenir de l'audit en Europe. Une délégation de la Compagnie nationale des commissaires aux comptes (France) a pris part à la discussion. Il a été décidé que toutes les contributions, notamment des commissions et groupes de travail de l'Institut, étaient les bienvenues jusqu'au 22 novembre, de manière à préparer les réponses de l'IRE.

Norme relative à la collaboration avec les autorités prudentielles – Le Conseil a pris connaissance de l'approbation de la norme par le Conseil supérieur des professions économiques, en date du 25 octobre 2010. La norme est par conséquent soumise à présent à l'approbation du ministre de l'économie.

Projet de norme anti-blanchiment – Le Conseil a adopté un projet de norme en matière de devoirs des réviseurs d'entreprises à la lutte contre le blanchiment. Le projet, issu de travaux conjoints avec l'IEC et l'IPCF, sera soumis prochainement à consultation publique. Pour rappel, une norme de l'IRE est soumise à un processus d'adoption différent que les normes de l'IEC ou de l'IPCF: consultation publique, approbation du Conseil supérieur des professions économiques, approbation du ministre de l'économie.

Plan d'accompagnement ISA – Le Conseil a pris connaissance du rapport semestriel au 30 septembre 2010 sur l'état d'avancement du plan d'accompagnement ISA. Ce rapport est transmis au Conseil supérieur des professions économiques et au ministre de l'économie. Le document est accessible depuis le 2 novembre sur le site web à la page suivante : https://www.ibr-ire.be/fra/documentatie_ISA_tools.aspx?id=4635.

Controle van de rekeningen opgesteld volgens het IFRS referentiekader – De Raad wenst de confraters eraan te herinneren dat het aangezwen is om het hoogste belang te hechten aan het controleren van de correcte toepassing van het geheel van het IAS/IFRS referentiekader, indien dit wordt toegepast binnen de onderneming. De afwezigheid van een gestandaardiseerd model en de complexiteit van de regelgeving, in het bijzonder voor wat betreft de bijlagen, eisen een verscherpte aandacht. De Raad heeft nota genomen van de vaststellingen, ondermeer door de CBFA, van bepaalde lacunes op dit vlak.

Beslissingen van de KVI – De Raad heeft kennis genomen van een groot aantal beslissingen van de KVI, hierin begrepen deze die afwijken van de voorstellen van de Raad op het vlak van besluiten betreffende een kwaliteitscontrole of een onderzoek van toezicht. In principe aanvaardt de KVI dat, ingeval van opmerkingen van gering belang, een kwaliteitscontrole kan worden afgesloten door een eenvoudige brief (A+ genoemd), die niet de status heeft van een aanbeveling in de zin van de wet.

Beslissingen van de tuchtorganen – De Raad heeft kennis genomen van meerdere beslissingen van de tuchtorganen. In één geval met principiële vragen op het vlak van de terechtwijzing, heeft de Raad beslist de haalbaarheid van een cassatieprocedure te bestuderen. In een ander geval, heeft de Commissie van Beroep, krachtens een principebesluit, beslist om de door het Uitvoerend Comité opgelegde voorlopige ordemaatregel niet in te trekken.

Wijziging van taalgroep – De Raad heeft bevestigd dat wanneer een bedrijfsrevisor van “gekozen taalgroep” wijzigt, dit zonder gevolg blijft voor de taal die eerder werd gebruikt in het kader van een lopend onderzoek, van een lopende kwaliteitscontrole of van een lopende tuchtprecedure.

Internationaal evenement «SME/SMP» te Brussel op 6 juli 2011 – Het IBR en het IAB organiseren samen een evenement te Brussel rond het thema van de nieuwe opdrachten en nieuwe auditmethodes en de raadgevers van KMO's, dit ter gelegenheid van het bezoek van het *Small and Medium Practices (SMP) Committee* van de IFAC aan Brussel.

Samenwerking met het IAB – In het kader van de gemeenschappelijke lokalen, werken het IBR en het IAB voortaan enigszins op een andere manier samen. Meer in het bijzonder zullen de semestriële gemeenschappelijke raden en *ad hoc* werkgroepen de permanente gemengde commissies vervangen.

Jaarverslag – De Raad heeft beslist om het huidige formaat van zijn jaarverslag grondig te herzien.

Verzekeringsmaatschappijen van onderlinge bijstand (VOB) – De Raad heeft besloten dat hij een eventuele beslissing van de CBFA om de overgangsbepaling inzake de tijdelijke erkenning van bepaalde bedrijfsrevisoren uit te breiden, tot de controle van nieuwe VOB's opgericht vóór 31 december 2010, noch zal steunen, noch er zich tegen zal verzetten.

Contrôle de comptes établis selon le référentiel IFRS – Le Conseil souhaite rappeler aux confrères qu'il convient d'attacher la plus haute importance à contrôler la correcte application de l'ensemble du référentiel IAS/IFRS, lorsque celui-ci est appliqué par l'entreprise. L'absence d'un modèle standardisé et la complexité de la réglementation, spécialement en ce qui concerne les annexes, exigent une attention renforcée. Le Conseil a pris note des constatations de certaines lacunes à ce sujet, faites notamment par la CBFA.

Décisions de la CRME – Le Conseil a pris connaissance d'un grand nombre de décisions de la CRME, y compris celles qui s'écartent des propositions du Conseil en matière de conclusions d'un contrôle de qualité ou d'une enquête de surveillance. Sur le principe, la CRME accepte qu'en cas de remarques mineures, un contrôle de qualité puisse se conclure par une simple lettre (dite A+) n'ayant pas le statut d'une recommandation au sens de la loi.

Décisions des organes disciplinaires – Le Conseil a pris connaissance de plusieurs décisions des organes disciplinaires. Dans une espèce posant des questions de principe en matière de rappel à l'ordre, le Conseil a décidé d'étudier la faisabilité d'un recours en cassation. Dans une autre, la commission d'appel, au terme d'un arrêt lui aussi de principe, a décidé de ne pas retirer la mesure provisoire prononcée par le comité exécutif.

Changement de groupe linguistique – Le Conseil a confirmé que lorsqu'un réviseur d'entreprises change de «groupe linguistique choisi», cela reste sans effet sur la langue utilisée antérieurement dans le cadre d'une enquête, d'un contrôle de qualité ou d'une procédure disciplinaire.

Événement international «SME/SMP» à Bruxelles le 6 juillet 2011 – L'IRE et l'IEC organiseront conjointement un événement à Bruxelles sur le thème des nouvelles missions et nouvelles méthodes des auditeurs et des conseillers des PME, à l'occasion de la visite du comité SME/SMP de l'IFAC à Bruxelles.

Collaboration avec l'IEC – Dans le contexte des locaux communs, l'IRE et l'IEC collaboreront dorénavant d'une manière quelque peu différente du passé. Des conseils communs semestriels et des groupes de travail ad hoc remplaceront notamment les commissions mixtes permanentes.

Rapport annuel – Le Conseil a décidé de revoir fondamentalement le format actuel de son rapport annuel.

Sociétés mutualistes d'assurances (SMA) – Le Conseil a décidé qu'il ne soutiendra pas ni ne s'opposera à une décision éventuelle de la CBFA d'étendre la disposition transitoire en matière d'agrément provisoire de certains réviseurs d'entreprises, au contrôle de SMA nouvelles créées avant le 31 décembre 2010.

Activiteiten van het Instituut betreffende de kwaliteitscontrole en het toezicht – De Raad heeft kennis genomen van diverse voorstellen met als opzet deze werkzaamheden in een meer confraternale sfeer te laten verlopen. Daarbij wordt overwogen om bepaalde formele aspecten van de activiteiten van het Instituut betreffende de kwaliteitscontrole en het toezicht te herzien en te verbeteren.

Nieuw model van de jaarlijkse aangifte – De Raad heeft een voorstel onderzocht van een nieuw model van de jaarlijkse aangifte van de activiteiten van de bedrijfsrevisoren, die de elementen die nodig zijn voor de berekening van de bijdragen aan het Instituut integreert. De Raad heeft het Uitvoerend Comité belast met de finalisering van bepaalde aspecten van dit nieuwe model, dat zou moeten worden gepubliceerd vóór het einde van 2010.

Dit bericht vormt niet de notulen van de beslissingen van de Raad. Enkel de notulen, zoals die zullen worden goedgekeurd door de Raad, gelden als dusdanig.

Mededelingen gericht aan de bedrijfsrevisoren

In september en oktober 2010 werden aan de bedrijfsrevisoren, in voorkomend geval per e-mail, hiernavolgende **mededelingen** gericht die ook op het extranet van het Instituut kunnen worden geconsulteerd onder het hoofdstuk “Documentatie” en eveneens kunnen worden gedownload:

- CAO van 1 juli 2010 in het Paritaire Comité voor de Vrije Beroepen (PC336) – 7 oktober 2010
- Mededeling van de Voorzitter betreffende de nieuwe extranet module “Commissies en werkgroepen” – 6 oktober 2010
- Mededeling aan de bedrijfsrevisoren: Empirische studie van de HREB – structuur van het bedrijfsrevisoraat – 1 oktober 2010
- Uitnodiging Award for Best Belgian Sustainability Report 2010 – 9 september 2010
- Inhuldiging van de nieuwe kantoren van het IBR – 9 september 2010.

Activités de l’Institut en matière de contrôle de qualité et de surveillance – Le Conseil a pris connaissance de diverses propositions visant à revoir et améliorer, dans la perspective d’une meilleure confraternité, certains aspects formels des activités de l’Institut en matière de contrôle de qualité et de surveillance.

Nouveau modèle de déclaration annuelle – Le Conseil a examiné un projet de nouveau modèle de déclaration annuelle d’activité des réviseurs d’entreprises, intégrant les éléments nécessaires au calcul des cotisations à l’Institut. Le Conseil a chargé le comité exécutif de finaliser certains aspects de ce nouveau modèle, qui devrait être publié avant la fin 2010.

Ce communiqué ne vaut pas procès-verbal des décisions du conseil. Seul le procès-verbal, lorsqu'il sera approuvé par le Conseil, fait foi.

Communications adressées aux réviseurs d’entreprises

Les **communications** suivantes, qui peuvent également être consultées et téléchargées sous la rubrique « Documentation » de l’extranet de l’Institut, ont été adressées aux réviseurs d’entreprises durant les mois de septembre et octobre 2010, le cas échéant par courriel :

- CCT du 1er juillet 2010 conclue au sein de la Commission paritaire pour les professions libérales (CP 336) – 7 octobre 2010
- Communication du Président concernant le nouveau module extranet « Commissions et groupes de travail » – 6 octobre 2010
- Communication concernant l’Etude empirique du CSPE – structure du révisorat d’entreprises – 1er octobre 2010
- Award for Best Belgian Sustainability Report 2010 – 9 septembre 2010
- Inauguration des nouveaux locaux de l’IRE – 9 septembre 2010.

Wijzigingen in het register: september - oktober 2010

Modifications apportées au registre : septembre - octobre 2010

Bedrijfsrevisoren natuurlijke personen / Réviseurs d'entreprises personnes physiques

Inschrijving in het register op voorlegging van het uitreksel van het proces-verbaal van de eedaflegging – art. 5 van de wet van 22 juli 1953 en art. 2 van het erkenningsreglement: Inscription au registre sur présentation de l'extrait du procès-verbal de la prestation de serment - art. 5 de la loi du 22 juillet 1953 et art. 2 du règlement d'agrément :

POLLET Vincent (A02301)

Ontslagnemingen - art. 17 van het erkenningsreglement:

Démissions - art. 17 du règlement d'agrément :

DE MEY Johan (A00951), MCCARTHY Anthony J. (A01418), SAINTENOY Christian (A00812), TEERLYNCK Johan (01405), VAN CAMPENHOUT Charles (A01018), VERCRUYSSSE Michel (A01069)

Titel van erebedrijfsrevisor - art. 11, § 2 van de wet van 22 juli 1953 en art. 4, § 1 huishoudelijk reglement:

Titre honorifique - art. 11, § 2, de la loi du 22 juillet 1953 et art. 4, § 1er, du règlement d'ordre intérieur :

DE CLERCQ Alain (A00561), GEILENKIRCHEN Pierre (A01107), JOOS Lucien (A00418), LE-JEUNE Jean-Pierre (A00873), PAUWELS Paul (A00572), SPAENHOVEN Georges (A00762), VERHEYDEN Karel (A01059), WYSEUR Maurice (A00875)

Bedrijfsrevisoren die zich tijdelijk verhinderd verklaarden om revisorale opdrachten uit te voeren overeenkomstig art. 13, § 2 van de wet van 22 juli 1953:

Réviseurs d'entreprises qui ont déclaré être momentanément empêchés d'exercer des missions de révision conformément à l'art. 13, § 2, de la loi du 22 juillet 1953 :

HANSON Jeanne (A02109), VANDEN BROECK Lieve (A02244)

Bedrijfsrevisoren die verklaarden niet langer verhinderd te zijn om revisorale opdrachten uit te voeren:

Réviseurs d'entreprises qui ont déclaré ne plus être empêchés d'exercer des missions de révision :

DE LAET Jan (A02172)

Bedrijfsrevisoren natuurlijke personen die geen revisorale opdrachten wensen uit te voeren of kunnen uitvoeren omwille van andere wettelijke redenen overeenkomstig art. 13, § 2 van de wet van 22 juli 1953:

Nouveau volet dans le registre public pour les réviseurs d'entreprises qui ne souhaitent pas ou ne peuvent pas exercer des missions révisorales pour d'autres raisons que celles visées à l'art. 13, § 2, de la loi du 22 juillet 1953 :

BONTE Hein (A02285), DAEMS Kathleen (A01990)

Bedrijfsrevisorenkantoren Cabinets de révision

*Inschrijvingen - art. 6 van de wet van 22 juli 1953 en art. 3 van het erkenningsreglement:
Inscriptions - art. 6 de la loi du 22 juillet 1953 et art. 3 du règlement d'agrément :*

B00776 - BVBA Hans Salaets
B00777 - BVBA Kathleen De Brabander
B00778 - BVBA GERT VAN LEEMPUT BEDRIJFSREVISOR
B00779 - Comm. V G. Jackers Bedrijfsrevisor
B00780 - SPRL Benoit STEINIER, Réviseur d'Entreprises
B00781 - Comm. V Filip De Bock
B00782 - CVBA A Audit

Ontslagnemingen - art. 17 van het erkenningsreglement:

Démissions – art. 17 du règlement d'agrément :

B00084 - CVBA BLANCKAERT, MISSORTEN, SPAENHOVEN & C°
B00260 - CVBA PricewaterhouseCoopers & Partners
B00309 - BVBA PAUWELS & Partners Bedrijfsrevisoren
B00701 - BVBA Jan Van den Bulck

IBR-Evenementen

13 oktober 2010 – FIDEF – Jaarlijkse algemene vergadering en samenwerkingsvergadering

Op de jaarlijkse algemene vergadering van de FIDEF, die bijeen kwam op 13 oktober 2010 te Straatsburg, werd Michel DE WOLF verkozen tot Voorzitter voor een mandaat van twee jaar.

Nieuwe statuten werden goedgekeurd en de benaming werd gewijzigd in *Fédération Internationale des Experts-comptables et commissaires aux comptes Francophones*. Op basis van deze statuten kunnen Franse Instituten zich voortaan in de raad van bestuur van de FIDEF (thans bestaande uit 16 bestuurders met maximale uitbreiding tot 20) laten vertegenwoordigen door vier bestuurders.

De nieuwe Voorzitter van de IFAC (sinds 5 november 2010), G. TIDSTRÖM, heeft bij deze gelegenheid een uiteenzetting gegeven.

Michel DE WOLF heeft de eerste vergadering van de raad van bestuur, volgend op de algemene vergadering, van 13 oktober voorgezet. Op deze vergadering heeft de raad van bestuur een meertalige verklaring met betrekking tot het bevorderen van de culturele diversiteit binnen internationale instanties die bevoegd zijn op het vlak van boekhouding of audit (IASB, IFAC, enz.), goedgekeurd.

Deze verklaring werd ook ter goedkeuring voorgelegd aan de Instituten die geen lid zijn van de FIDEF, meer bepaald ter gelegenheid van het wereldcongres van Kuala Lumpur.

Op 13 oktober hebben de Voorzitter en de Secretaris-generaal van het IBR, in de marge van de vergaderingen van de FIDEF, ook deelgenomen aan een vergadering met de Canadese en Franse Instituten. Deze vergadering was gewijd aan de samenwerking, via de FIDEF, tussen de ontwikkelde landen en de ontwikkelingslanden.

14 en 15 oktober 2010 – OEC-Congres

De Ondervoorzitter, Daniel KROES en de Secretaris-generaal, David SZAFRAN hebben deelgenomen aan het Congres van de *Ordre des Experts-comptables* te Straatsburg. Het IAB en de FEE waren ook vertegenwoordigd.

26 oktober 2010 – Installatievergadering van de nieuwe commissies en werkgroepen

De Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft de nieuwe samenstelling van de commissies, werkgroepen en coördinatiecellen voor de periode 2010-2013 vastgelegd.

Op 26 oktober 2010 heeft de Voorzitter de installatie van deze nieuwe commissies en werkgroepen aangekondigd en deze in algemene lijnen voorgesteld. Hij heeft ook de nadruk gelegd op het belang voor elkeen om antwoorden te formuleren op de vragen van het Groenboek van de Europese Commissie.

Evenements IRE

13 octobre 2010 – FIDEF – Assemblée générale annuelle et réunion de coopération

L'Assemblée générale annuelle de la FIDEF réunie le 13/10/2010 à Strasbourg, a élu Michel DE WOLF à la présidence pour un mandat de deux ans.

De nouveaux statuts ont été adoptés, avec un nouveau nom (*Fédération Internationale Des Experts-comptables et commissaires aux comptes Francophones*). Ceux-ci permettent aujourd'hui aux instituts français de disposer de quatre administrateurs à la FIDEF (sur seize actuellement, avec un potentiel de vingt maximum).

Le nouveau Président de l'IFAC (depuis le 05/11/2010), G. TIDSTRÖM, a donné un exposé à cette occasion.

Michel DE WOLF a présidé la première réunion du conseil d'administration suivant l'assemblée générale le 13 octobre. Lors de cette dernière, le conseil d'administration a adopté une déclaration multilingue sur la promotion de la diversité culturelle dans les instances internationales compétentes en matière de comptabilité ou d'audit (IASB, IFAC, etc.).

Cette déclaration a également été soumise à l'adhésion des instituts non membres de la FIDEF, notamment à l'occasion du congrès mondial de Kuala Lumpur.

Le Président et le Secrétaire général de l'IRE ont, en outre, participé le 13 octobre à une réunion avec les instituts canadiens et français, en marge des réunions de la FIDEF, consacrée à la coopération des pays développés avec les pays en développement, au travers de la FIDEF.

14 & 15 octobre – Congrès OEC

Le Vice-président, Daniel KROES, et le Secrétaire général David SZAFRAN, ont participé au Congrès de l'*Ordre des Experts-comptables* à Strasbourg. L'IEC et la FEE étaient également représentés.

26 octobre 2010 – Installation des nouvelles commissions et nouveaux groupes de travail

Le Conseil de l'*Institut des Réviseurs d'Entreprises* a arrêté la nouvelle composition des commissions, groupes de travail et cellules de coordination pour la période 2010-2013.

Le 26 octobre, le Président a annoncé l'installation de ces nouvelles commissions et groupes de travail et les a présentés de manière globale. Il a également insisté sur l'importance pour chacun de répondre aux questions du Livre vert de la Commission européenne.

Naast de drie wettelijke commissies (Toezicht, Kwaliteitscontrole en Stage) zijn er zes permanente werkcommissies: Commissie Normen voor de beroepsuitoefening, Juridische Commissie, Commissie SME/SMP, Commissie Boekhoudkundige aangelegenheden, Commissie Vorming en Commissie Non-profitsector. Er zijn tevens zeven werkgroepen (Honoraria, Venootschappen die geen commissaris hebben, Uitvoering van internationale normen ISA's en ISQC1, Anti-witwassen, Bijzondere Opdrachten, Tussenkomst van bedrijfsrevisoren inzake interne controle en Andere attesten) en zes coördinatiecellen (Non-profitsector, Sole & Small Practitioners, Franstalig onderwijs, Nederlandstalig onderwijs, Mutualiteiten en PCAOB).

Outre les trois commissions réglementaires (surveillance, contrôle de qualité, stage), il y a six commissions permanentes de travail : normes d'exercice professionnel, juridique, SME/SMP, questions comptables, formation, non-marchand. Il y a également sept groupes de travail (honoraires, sociétés en défaut de nommer un commissaire, mise en œuvre des normes internationales ISA et ISQC1, anti-blanchiment, missions spéciales, interventions révisorales en matière de contrôle interne, autres attestations) et six cellules de coordination (non-marchand, sole & small practitioners, enseignement francophone, Nederlandstalig onderwijs, mutualités, PCAOB).

De zes commissies hebben apart vergaderd. Aan deze vergaderingen namen zowel de nieuwe als de gewezen leden deel, evenals een aantal leden van de verbonden werkgroepen.

Ter afsluiting van dit evenement heeft de Ondervoorzitter, in naam van het beroep, de uittradende leden hartelijk bedankt voor hun toewijding binnen deze commissies en werkgroepen.

Des réunions séparées de chacune des six commissions, avec la participation des nouveaux et anciens membres, ainsi que des membres nommés dans les groupes de travail connexes ont eu lieu.

Pour clôturer cet événement, le Vice-Président a remercié chaleureusement, au nom de la profession, les membres sortants pour leur dévouement au sein de ces commissions et groupes de travail.

28 oktober 2010 – Studiedag – Overheidsopdrachten: hoe uw bedrijfsrevisor kiezen?

Hoe uw bedrijfsrevisor kiezen in de non-profitsector? Na de moeilijkheden die vooral bepaalde Waalse intercommunales in dit gebied hebben ondervonden wenste het Instituut van de Bedrijfsrevisoren denkpistes te openen die beter zijn aangepast aan de huidige behoeften van de non-profit- en verenigingssector.

Op 28 oktober 2010 vond een studienamiddag plaats onder het voorzitterschap van confrater Eric MATHAY waarop een “revolutio-nair” ontwerp van lastenboek aan een ruim panel van uitbestedende overheden werd voorgesteld.

Het ontwerp van lastenboek richt zich hoofdzakelijk tot de politieke wereld, de vertegenwoordigers van het Openbaar Ambt en de instellingen onderworpen aan de wetgeving betreffende overheidsopdrachten, met inbegrip van de intercommunales, de openbare ziekenhuizen, enz. Dit ontwerp wordt thans gewijzigd op basis van de tijdens de studienamiddag geformuleerde opmerkingen en zal begin 2011 worden gepubliceerd.

8 november 2010 – Wereldcongres van de IFAC

Op het congres van de IFAC dat plaats vond te Kuala Lumpur, hebben vertegenwoordigers van de Instituten over de hele wereld, zijnde meer dan 6.000 personen uit 134 verschillende landen, hun standpunt over het auditberoep kunnen uiteenzetten.

Er werden concrete vragen gesteld zoals de impact van de economische crisis op het beroep, de gevolgen van de globalisering en de te volgen werkwijze om zo goed mogelijk te kunnen voldoen aan de voortdurend evoluerende verplichtingen op het vlak van de audit.

28 octobre 2010 – Journée d'études – Marchés publics : comment choisir votre réviseur d'entreprises ?

Comment choisir son réviseur d'entreprises dans le secteur public? Après les difficultés connues dans ce domaine notamment par certaines intercommunales wallonnes, l’Institut des Réviseurs d’Entreprises a souhaité ouvrir des pistes mieux adaptées aux besoins actuels des secteurs public et associatif.

Une après-midi d'études, placée sous la présidence du confrère Eric MATHAY, a eu lieu le 28 octobre, lors de laquelle un projet « révolutionnaire » de cahier des charges a été présenté à un large panel de pouvoirs adjudicateurs.

Le projet de cahier des charges s'adresse principalement au monde politique, aux représentants de la fonction publique et des institutions soumises à la législation sur les marchés publics, y compris les intercommunales, les hôpitaux publics, etc. Ce projet est en cours de modification, suite aux remarques formulées lors de la journée d'études et sera rendu public début 2011.

8 novembre 2010 – Congrès Mondial de l'IFAC

Lors du Congrès de l'IFAC qui a eu lieu à Kuala Lumpur, les représentants des Instituts du monde entier, rassemblant plus de 6.000 personnes de 134 pays différents, ont pu exposer leur vision de la profession d'audit.

Des questions concrètes telles que l'impact suite à la crise économique sur la profession, les effets de la globalisation ainsi que les voies à suivre pour répondre au mieux aux demandes qui évoluent de jour en jour en matière d'audit ont été posées.

9 november 2010 – Award for Best Belgian Sustainability Report - 2010

De door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, in partnerschap met *Business & Society Belgium*, KAURI en de *Université Catholique de Louvain*, georganiseerde uitreiking van de *Award 2010 for Best Belgian Sustainability Report* 2009, vond plaats te Brussel op 9 november 2010.

Dit was de gelegenheid bij uitstek om ieders verantwoordelijkheden in het kader van de duurzame ontwikkeling en het belang van een onafhankelijke certificering van de ter zake verspreide informatie onder de aandacht te brengen.

De jury werd samengesteld uit leden uit de academische en economische wereld en uit bedrijfsrevisoren. De jury heeft, op basis van 15 beoordelingscriteria geïnspireerd op het *Global Reporting Initiative* (GRI), de verslagen betreffende duurzame ontwikkeling van 44 in België actieve ondernemingen onderzocht.

C&A en Toyota Motor Europe werden, op gelijke voet, als laureaten van deze twaalfde editie bekroond voor hun verslagen die op relevante en concrete wijze de link tussen ethische vraagstukken en duurzaamheid verduidelijken.

15 november 2010 – Studiedag – Internationale controlesnormen (ISA's)

In het kader van de goedkeurde norm van 10 november 2009 met betrekking tot de uitvoering van de ISA's in België, heeft het Instituut van de Bedrijfsrevisoren een studiedag georganiseerd onder het voorzitterschap van confrater Lieven ACKE.

Op deze studiedag werden de op de Belgische markt beschikbare auditsoftwares voorgesteld. Er werden demonstraties gegeven aan de hand van concrete voorbeelden met betrekking tot de audit van een KMO.

Bij deze gelegenheid werd een uittreksel uit het nieuwe handboek van het IBR inzake ISQC-1, opgesteld door de Commissie SME/SMP, voorgesteld door confrater Inge SAEYS. Ten slotte werden een aantal voorbeelden van documentatie die vereist is met betrekking tot de audit van een KMO volgens de ISA's voorgesteld door Luis LAPÉRAL; deze voorbeelden werden eveneens ter beschikking gesteld van de deelnemers.

9 novembre 2010 – Award for Best Belgian Sustainability Report - 2010

La remise de l'*Award for Best Belgian Sustainability Report* 2010 organisé par l'*Institut des Réviseurs d'Entreprises*, en partenariat avec *Business & Society Belgium*, KAURI et l'*Université Catholique de Louvain*, a eu lieu le mardi 9 novembre au *Surf House* à Bruxelles.

Ce fut l'occasion de mettre en lumière les responsabilités de chacun dans le développement durable, et l'importance d'une certification indépendante des informations diffusées à ce sujet.

Un jury composé de représentants du monde académique et économique et de réviseurs d'entreprises a examiné les rapports de développement durable de 44 entreprises actives en Belgique, et cela sur la base de 15 critères d'appréciation inspirés du *Global Reporting Initiative* (GRI).

C&A et Toyota Motor Europe, grands gagnants, ex aequo, de cette 12e édition, ont été récompensés pour leur rapports qui illustrent de manière pertinente et concrète le lien entre les questions éthiques et le développement durable.

15 novembre 2010 – Journée d'études – Normes internationales d'audit (ISA)

Dans le cadre de l'approbation de la norme du 10 novembre 2009 relative à l'application des normes ISA en Belgique, l'*Institut des Réviseurs d'Entreprises* a organisé une journée d'études sous la présidence du confrère Lieven ACKE.

Celle-ci était consacrée à la présentation des logiciels d'audit disponibles sur le marché belge. Des démonstrations ont été réalisées sur la base de cas concrets d'audit de PME.

A cette occasion, un extrait du nouveau manuel de l'*IRE* relatif à la norme ISQC1 réalisé par la Commission SME/SMP a été présenté par la conseur Inge SAEYS. Luis LAPERAL a présenté des exemples de documentation requise dans le cadre d'un audit d'une PME selon les normes ISA, qui ont également été mis à la disposition des participants.

IBR-samenwerking met DR Congo

Een vertegenwoordiging van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren onder leiding van M. DE WOLF, voorzitter van het IBR, en samengesteld uit D. VAN CUTSEM, erevoorzitter van de Stagecommissie van het IBR, C. BOLLEN, bedrijfsrevisor, en O. COSTA, adviseur bij het IBR, hebben eind november 2010 een bezoek gebracht aan de Democratische Republiek Congo.

Michel DE WOLF en Dominique STRUYE de SWIELANDE, de Belgische ambassadeur in Kinshasa.

Deze missie had als doelstellingen:

- voortzetting van de contacten met belanghebbenden en sensibilisering van Congolese actoren en vertegenwoordigers van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking in het belang van een gestructureerd beroep van bedrijfsrevisor in Congo. Het IBR heeft het initiatief ondersteund om het land te voorzien van een wetgevend instrument om het beroep te structureren;
- ondertekening van een nieuwe tripartiete conventie IBR – IRC (Institut des Réviseurs-Comptables) - CPCC (Conseil permanent pour la Comptabilité au Congo) voor een periode van vijf jaar. De ondertekening van de conventie vond plaats op 30 november 2010 in Kinshasa en werd bijgewoond door Dominique Struye de Swielande, de Belgische ambassadeur in Congo, en onder het beschermheerschap van Raymond Tshibanda, de Congolese minister van Internationale Samenwerking;
- bevordering van de verwezenlijking van de programmafinanciering en toezicht op de continuïteit ervan;
- deelneming aan de vorming van revisoren-boekhouders in Congo door het organiseren van seminaries (de ene geleid door C. Bollen over de waardering van ondernemingen en de andere door D. Van Cutsem over bepaalde aspecten van IFRS in KMO's);
- kennismaking met de kandidaten die hun opleiding in België hebben voltooid in de periode 2008 - 2010 en hen het certificaat van beëindiging van de stage geven;
- kennismaking met de kandidaten die geselecteerd zijn om hun stage in België te doen.

De acties van de Belgische delegatie kwamen tot uiting in diverse Congolese media.

De toekomstige missies van het IBR in DR Congo hebben onder meer als doelstellingen deel te nemen aan de jury's van het bekwaamheidsexamen van Congolese kandidaten en ondersteuning te bieden aan de effectieve werking van het IRC.

Partenariat de l'IRE avec la RD Congo

Une délégation de l'Institut des Réviseurs d'Entreprises conduite par M. DE WOLF, Président de l'IRE et composée de D. VAN CUTSEM, Président honoraire de la Commission du stage de l'IRE, C. BOLLEN, Réviseur d'entreprises, et O. COSTA, Conseiller à l'IRE, s'est rendue en République Démocratique du Congo à la fin du mois de novembre 2010.

Cette mission avait pour objectifs de :

- poursuivre les contacts avec les parties concernées et sensibiliser les acteurs congolais ainsi que les représentants de la coopération au développement belge à l'importance d'une profession structurée de réviseur d'entreprises au Congo. L'IRE a soutenu l'initiative visant à doter le pays d'un instrument législatif afin de structurer la profession ;
- signer une nouvelle convention tripartite IRE – IRC (Institut des Réviseurs-Comptables) – CPCC (Conseil permanent pour la Comptabilité au Congo) pour une période de cinq ans. La signature de la convention a eu lieu à Kinshasa le 30 novembre 2010 en présence de Dominique STRUYE de SWIELANDE, ambassadeur de Belgique en RD Congo, et sous le patronage de Raymond TSHIBANDA, ministre congolais de la Coopération internationale ;
- favoriser l'obtention du financement du programme et assurer sa pérennité ;
- participer à la formation de réviseurs comptables au Congo par l'organisation de séminaires (l'un animé par C. BOLLEN sur l'évaluation des entreprises et l'autre par D. VAN CUTSEM sur certains aspects de la norme IFRS pour PME) ;
- rencontrer les candidats ayant effectué leur stage en Belgique durant la période 2008-2010 et leur remettre le certificat de fin de stage ;
- rencontrer les candidats sélectionnés pour effectuer un stage en Belgique.

Les actions de la délégation belge ont été répercutées dans divers médias congolais.

Les futures missions de l'IRE en RD Congo auront entre autres pour objectif de participer aux jurys d'examen d'aptitude des candidats congolais et appuyer le fonctionnement effectif de l'IRC.

Michel DE WOLF et Dominique STRUYE de SWIELANDE, Ambassadeur de Belgique à Kinshasa, Sylvestre PAKABOMBA, directeur de cabinet du Ministre de la coopération au développement congolais, André FOKO, secrétaire général du CPCC et les stagiaires congolais William MBUYAMBA et Colombo BOSHABO.

1 december 2010 – Congres Forum For the Future

Het Congres *Forum For the Future* van 1 december 2010 verschafte een uithangbord voor de economische beroepen: het was een unieke kans om onze sector, waarvan het gewicht en de rol in onze economie vaak te weinig wordt erkend, onder de aandacht te brengen.

De cijferberoepers hebben gedurende 11 uren beroepsopleiding een aantal deskundigen of getuigen kunnen ontmoeten die hun kennis of ervaring met veel genoegen met hun confraters hebben gedeeld.

Deze tweede editie was het product van een consensus: die van de drie Instituten, van de beroepsverenigingen en ook van de gespecialiseerde leveranciers. Iedereen heeft actief willen samenwerken en heeft van dit evenement van 1 december dé dag gemaakt van de economische beroepen en het advies aan ondernemingen.

1er décembre 2010 – Congrès Forum For the Future

Le 1er décembre 2010, le Congrès *Forum For the Future* a fourni une vitrine pour les professions économiques : il a permis de présenter avantageusement un secteur dont le poids et le rôle dans notre économie est souvent trop peu reconnu.

Pouvant bénéficier de 11 heures de formation, les professionnels du chiffre ont pu rencontrer un certain nombre d'experts ou de témoins soucieux de partager, dans la fraternité, leur savoir ou leur expérience.

Cette deuxième édition a été le produit d'un consensus : celui des trois Instituts, celui des associations professionnelles, mais aussi celui des fournisseurs spécialisés. Tous ont souhaité s'associer activement et ont fait de ce 1er décembre la journée des professions économiques et du conseil aux entreprises.

Binnenkort

30 en 31 maart 2011 – Beurs Ondernemen

Op 30 en 31 maart 2011 kunt u terecht op de Beurs Ondernemen voor een themadag rond maatschappelijk verantwoord ondernemen of hoe u duurzaam kunt ondernemen en de economische doelstellingen verzoenen met een positieve impact op maatschappij en/of milieu.

Op het programma van deze beurs staan een aantal conferenties, workshops, coaching en talrijke didactische activiteiten.

Prochainement

30 et 31 mars 2011 – Salon Entreprendre

Le Salon Entreprendre se tiendra le 31 mars pour une journée thématique dédiée à l'*Entrepreneurat Sociétal ou comment Entreprendre Autrement*, en conciliant finalité économique avec finalité d'impact social et/ou environnemental positif.

Au programme de ce salon : des conférences, workshop, coaching et de multiples activités didactiques.

Nieuws in het kort

België

Nieuwe toezichtstructuur voor de financiële sector

Het Belgisch Staatsblad van 28 september 2010 publiceerde de ‘wet van 2 juli 2010 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, en houdende diverse bepalingen’. De nieuwe wet voorziet in belangrijke bepalingen met betrekking tot een verhoging van de beleggersbescherming, een aanpassing van de sanctieprocedure bij de CBFA, de oprichting van het Comité voor Systeemrisico’s en Systeemrelevante Financiële Instellingen (CSRSFI) en een verdere mogelijke evolutie inzake het toezicht op de financiële sector. Bron: persbericht CBFA, 28 september 2010.

Circulaire van de CBFA over het beheer van het liquiditeitsrisico

De CBFA publiceerde op 4 oktober 2010 de circulaire CBFA-2010-21 dd. 30 september 2010 ‘Beheer van het liquiditeitsrisico’. Zij richt zich tot kredietinstellingen, financiële holdings, vereffeningsinstellingen en met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen (www.cbfa.be).

Circulaire van de CBFA betreffende het reglement eigen vermogen

De CBFA publiceerde op 4 oktober 2010 de circulaire CBFA-2010-20 dd. 30 september 2010 ‘Reglement eigen vermogen’. Zij richt zich tot kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, vereffeningsinstellingen en met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen en tot financiële holdings (www.cbfa.be).

Circulaire van de CBFA over de periodieke rapportering door de instellingen over de naleving van de eigenvermogensvereisten

De Circulaire CBFA-2010-19 dd. 31 augustus 2010 «Periodieke rapportering door de instellingen over de naleving van de eigenvermogensvereisten» zet de aanpassingen aan het reglement eigen vermogen volgens het besluit van de CBFA van 27 juli 2010 om in het schema van periodieke rapportering door de instellingen over de naleving van de eigenvermogensvereisten (schema A, Boek III) (www.cbfa.be).

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen publiceerde volgende adviezen:

- Advies 2010/11 van 8 september 2010 over de boekhoudkundige verwerking van loontussenkomst door de overheid in hoofde van de werkgever.

Actualites en bref

Belgique

Nouvelle architecture de contrôle du secteur financier

Le Moniteur Belge du 28 septembre 2010 a publié la ‘loi du 2 juillet 2010 modifiant la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers, ainsi que la loi du 22 février 1998 fixant le statut organique de la Banque Nationale de Belgique, et portant des dispositions diverses’. La nouvelle loi prévoit plusieurs dispositions visant à renforcer la protection des investisseurs, une adaptation de la procédure de sanction suivie par la CBFA, la création du Comité des risques et établissements financiers systémiques (CREFS) et des nouvelles possibilités d’évolution de la surveillance du secteur financier. Source : communiqué de presse CBFA, 28 septembre 2010.

Circulaire de la CBFA relative à la gestion du risque de liquidité

La CBFA a publié le 4 octobre 2010 la circulaire CBFA-2010-21 du 30 septembre 2010 ‘Gestion du risqué de liquidité’. Cette circulaire s’adresse aux établissements de crédit, compagnies financières, organismes de liquidation et organismes assimilés à des organismes de liquidation (www.cbfa.be).

Circulaire de la CBFA concernant le règlement fonds propres

La CBFA a publié le 4 octobre 2010 la circulaire CBFA-2010-20 du 30 septembre 2010 ‘Règlement fonds propres’. Elle s’adresse aux établissements de crédit, entreprises d’investissement, organismes de liquidation et organismes assimilés à des organismes de liquidation, et aux compagnies financières (www.cbfa.be).

Circulaire de la CBFA relative aux informations périodiques à communiquer par les établissements concernant le respect des exigences en fonds propres

La Circulaire CBFA_2010_19 du 31 août 2010 « Circulaire relative aux informations périodiques à communiquer par les établissements concernant le respect des exigences en fonds propres » transpose dans les informations périodiques à communiquer par les établissements concernant le respect des exigences en fonds propres (Schéma A, livre III) les modifications apportées au règlement fonds propres selon l’arrêté de la CBFA du 27 juillet 2010 (www.cbfa.be).

La Commission des normes comptables a publié divers avis:

- Avis 2010/11 du 8 septembre 2010 relatif au traitement comptable dans le chef de l’employeur des contributions salariales accordées par les pouvoirs publics.

- Advies 2010/12 van 8 september 2010 over de toepassing van de algemene boekhoudprincipes op afgeleide financiële instrumenten. De Commissie vult dit advies later nog aan met concrete voorbeelden.
- Advies 2010/13 van 8 september 2010 over de boekhoudkundige verwerking van de belasting over de toegevoegde waarde in hoofde van de leden van een btw-eenheid.
- Advies 2010/14 van 24 september 2010 betreffende de bewaring van boeken en verantwoordingsstukken.
- Advies 2010/15 van 6 oktober 2010 over afschrijvingsmethoden.

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen publiceerde een technische nota (2010/1) over de definitie van EBIT/EBITDA.

EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) en EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) zijn maatstaven die gehanteerd worden om de operationele performantie van een onderneming weer te geven. Beide begrippen worden gebruikt binnen de internationale financiële rapporteringspraktijk, en worden reeds verschillende jaren gehanteerd door voornamelijk beursgenoteerde ondernemingen. Echter, daar waar de genoteerde ondernemingen vertrouwd zijn met deze concepten, acht de Commissie het raadzaam zowel het EBIT als EBITDA concept te definiëren op basis van de Belgische jaarrekening teneinde de interpretatieproblematiek van dergelijke performantiemaatstaven te reduceren voor wat betreft de niet-beursgenoteerde ondernemingen.

Nieuwe bankrekening voor de betaling van de neerlegging van de jaarrekening

Vanaf maandag 13 december 2010 moeten de neerleggingskosten voor internetneerleggingen, die met een overschrijving worden betaald, worden overgemaakt op een nieuwe bankrekening. Indien men wenst te betalen met Belgische overschrijvingsformulieren, dan gebruikt men het nieuwe rekeningnummer 001-6265816-80. Indien men wenst te betalen met een Europese overschrijving (die ook mag worden gebruikt voor overschrijvingen voor begunstigden in België), dan dient men de internationale vorm van het nieuwe rekeningnummer, nl. BE47 0016 2658 1680, en de identificatiecode GEBA BEBB te gebruiken (bron: Balanscentrale, Infomail nr. 37, december 2010).

Europa

Europese Commissie houdt raadpleging over het verbeteren van de Europese auditmarkt

Het ‘Groenboek’ is een initiatief dat past in de inspanningen die de Commissie levert om lessen uit de crisis te trekken en de financiële sector te hervormen. Met name wil de Commissie graag bespreken of controles van financiële overzichten alle financiële actoren de juiste informatie bieden, of er problemen zijn met de onafhankelijkheid van auditkantoren, of een geconcentreerde markt risico’s inhoudt, of toezicht op Europees niveau nuttig zou kunnen zijn en hoe het best kan worden voorzien in de specifieke behoeften van kleine en middelgrote ondernemingen. De raadpleging werd afgesloten op 8 december 2010. Op basis van de reacties zal de Commissie in de loop

- Avis 2010/12 du 8 septembre 2010 relatif aux principes comptables généraux applicables aux instruments financiers dérivés. La Commission complétera ultérieurement cet avis par des exemples.
- Avis 2010/13 du 8 septembre 2010 relatif au traitement comptable dans le chef des membres d'une unité TVA de la taxe sur la valeur ajoutée.
- Avis 2010/14 du 24 septembre 2010 relatif à la conservation des livres et des pièces justificatives.
- Avis 2010/15 du 6 octobre 2010 relatif aux méthodes d'amortissement.

La Commission des normes comptables a publié une note technique (2010/1) relative à la définition des notions d'EBIT et d'EBITDA

L'EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) et l'EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) sont des critères sur base desquels la performance opérationnelle d'une entreprise peut être mesurée. L'EBIT comme l'EBITDA sont utilisés de longue date dans le cadre du reporting financier international, principalement par les entreprises cotées. Alors que les entreprises cotées sont suffisamment familiarisées avec les notions d'EBIT et d'EBITDA, il s'indique, de l'avis de la Commission, de définir celles-ci sur la base des comptes annuels belges, afin de limiter les problèmes d'interprétation que ces critères de performance soulèvent pour les entreprises non cotées.

Nouveau compte bancaire pour le versement des frais de dépôt des comptes annuels

A partir du lundi 13 décembre 2010, les frais de dépôt des comptes annuels via internet payés par virement doivent être versés sur un nouveau compte bancaire. Si vous souhaitez payer au moyen de bulletins de virement belges, veuillez utiliser le nouveau numéro de compte 001-6265816-80. Si vous souhaitez payer au moyen d'un virement européen (lequel peut aussi être utilisé pour les virements en faveur de bénéficiaires établis en Belgique), vous devez utiliser la forme internationale du nouveau numéro de compte, à savoir BE47 0016 2658 1680, et le code d'identification GEBA BEBB (source: Centrale des bilans, Infomail n° 37, décembre 2010).

Europe

Amélioration du fonctionnement du marché européen de l'audit: la Commission européenne a mené une consultation

Ce ‘Livre vert’ s’inscrit dans le cadre des efforts déployés pour tirer les leçons de la crise et réformer le secteur financier. La Commission pose notamment les questions suivantes: les audits fournissent-ils les bonnes informations à tous les acteurs financiers? L’indépendance des cabinets d’audit est-elle assurée? Un marché concentré engendre-t-il des risques? Une surveillance au niveau européen serait-elle utile? Comment répondre au mieux aux besoins spécifiques des petites et moyennes entreprises? La date limite pour répondre à la consultation était le 8 décembre 2010. Sur la base de ces réponses, la Commission prendra en 2011 une décision quant aux éventuelles

van 2011 besluiten of er maatregelen moeten worden genomen. De Commissie zal streven naar samenwerking en afstemming van haar standpunt met haar belangrijkste internationale partners binnen de Raad voor financiële stabiliteit en de G20 (bron: http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/otherdocs/index_en.htm).

Internationaal

IFAC publiceert Policy Position Paper 'A Public Interest Framework for the Accountancy Profession'

In haar persbericht van 4 november 2010 meldt de IFAC onder meer: "In order to consider and address issues in the accountancy profession on a consistent and clearly articulated basis, IFAC has developed a principles-based framework of the public interest, which can be applied to standard-setting, governance processes, policy analysis, and regulatory issues. Although mainly designed for use by IFAC itself, it may also be useful to the accountancy profession as well as to policymakers, regulators, and business leaders. IFAC considers that the accountancy profession, in serving the public interest, should be evaluated against three criteria: 1) consideration of costs and benefits for society as a whole; 2) adherence to democratic principles and processes; and 3) respect for cultural and ethical diversity. These criteria enable IFAC to assess the extent to which any policy, action, process, or condition is in the public interest."

IAASB presenteert vooruitgangsrapport over de implementatie van de Clarified ISA's

"The report highlights key findings from the first phase of the IAASB's initiative to develop a process for gathering information to help it evaluate the effective and consistent implementation of the clarified ISAs. Following completion of the Clarity Project, the first phase of this IAASB initiative has focused on learning more about early implementation experiences. To promote awareness and understanding of the clarified ISAs, the IAASB also has released a second series of ISA modules, focusing on some of the new and more significantly revised ISAs. These modules cover ISAs that address materiality in planning and performing an audit of financial statements, the evaluation of identified misstatements, written representations, using the work of an auditor's expert, and auditor reporting. As further support for ISA implementation, IAASB staff has released 'Auditor Considerations Regarding Significant Unusual or Highly Complex Transactions', a questions-and-answers (Q&A) publication. The Q&A highlights considerations in the ISAs that are relevant to auditing such transactions, often an area that gives rise to risks of material misstatement of the financial statements". De nieuwe ISA-modules kunnen gedownload worden op de website van het IAASB Clarity Center (www.iaasb.org/clarity-center).

Meer actualiteit vindt U op onze website www.ibr-ire.be onder "Nieuws - Korte berichtgeving" en dit op, hetzij het publiek gedeelte, hetzij op het extranet voorbehouden aan de bedrijfsrevisoren.

mesures à mettre en œuvre. La Commission veillera à coopérer avec ses principaux partenaires internationaux au sein du conseil de stabilité financière et du G-20 et à s'aligner sur leurs positions (source: http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/otherdocs/index_en.htm).

International

L'IFAC a publié un Policy Position Paper 'A Public Interest Framework for the Accountancy Profession'

Dans son communiqué de presse du 4 novembre 2010, on lit : "In order to consider and address issues in the accountancy profession on a consistent and clearly articulated basis, IFAC has developed a principles-based framework of the public interest, which can be applied to standard-setting, governance processes, policy analysis, and regulatory issues. Although mainly designed for use by IFAC itself, it may also be useful to the accountancy profession as well as to policymakers, regulators, and business leaders. IFAC considers that the accountancy profession, in serving the public interest, should be evaluated against three criteria: 1) consideration of costs and benefits for society as a whole; 2) adherence to democratic principles and processes; and 3) respect for cultural and ethical diversity. These criteria enable IFAC to assess the extent to which any policy, action, process, or condition is in the public interest."

L'IAASB présente un rapport intermédiaire sur la mise en œuvre des ISAs clarifiées

"The report highlights key findings from the first phase of the IAASB's initiative to develop a process for gathering information to help it evaluate the effective and consistent implementation of the clarified ISAs. Following completion of the Clarity Project, the first phase of this IAASB initiative has focused on learning more about early implementation experiences. To promote awareness and understanding of the clarified ISAs, the IAASB also has released a second series of ISA modules, focusing on some of the new and more significantly revised ISAs. These modules cover ISAs that address materiality in planning and performing an audit of financial statements, the evaluation of identified misstatements, written representations, using the work of an auditor's expert, and auditor reporting. As further support for ISA implementation, IAASB staff has released 'Auditor Considerations Regarding Significant Unusual or Highly Complex Transactions', a questions-and-answers (Q&A) publication. The Q&A highlights considerations in the ISAs that are relevant to auditing such transactions, often an area that gives rise to risks of material misstatement of the financial statements". Les nouveaux modules sont disponibles sur le site web de l'IAASB Clarity Center (www.iaasb.org/clarity-center).

Notre site web www.ibr-ire.be reprend plus d'actualités sous la rubrique « Nouveautés – En bref », soit dans la partie publique, soit sur l'extranet réservé aux réviseurs d'entreprises.

